

Anadolu
İmam-Hatip Lisesi
12. Sınıf

Arapça Dilbilgisi

Adnan HOYLADI

2015

Örneklî

Anadolu İmam-Hatip Lisesi

12. Sınıf

Arapça Dilbilgisi

Adnan Hoyladı

Adnan Hoyladı 1979'da Devrek-Zonguldak'ta doğdu. 1996'da Devrek İ.H.L.'den mezun oldu. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde lisans eğitimini 2001'de tamamladı. Aynı yıl D.İ.B'de, 2004'te M.E.B'de çalışmaya başladı. 2010'da M.Ü.S.B.E.'de İslam Hukuku alanında yüksek lisans eğitimini tamamladı. Din Eğitimi ve İslam Hukuku alanında çalışmaları bulunan yazar, evli ve iki çocuk babasıdır.

Bu kitap internette derlenmiştir. Özellikle fasiharabic.com kullanılmıştır.

İçindekiler

1. Lâzım ve Müteaddi Fiil	5
2. Şart Edatları	6
2.1. Cezmetmeyen Şart Edatları	6
2.1.1. لَوْ	6
2.1.2. لَوْلَا	8
2.1.3. لَوْمَأ	8
2.1.4. لَمَّا	8
2.1.5. إِذَا	9
2.1.6. أَمَّا	10
2.1.7. كَلَّمَا	10
2.1.8. عِنْدَمَا	11
2.1.9. حِينَمَا	11
2.1.10. بَيْنَمَا ... إِذْ	11
2.1.11. بَيْنَمَا	11
2.2. Cezmeden Şart Edatları	12
2.2.1. إِنْ	12
2.2.2. مَنْ	12
2.2.3. مَا	13
2.2.4. مَهْمَا	13
2.2.5. أَيُّ	13
2.2.6. أَيَّمَا	13
2.2.7. أَيْنَمَا – أَيْنَ	14
2.2.8. حَيْثُمَا	14
2.2.9. أَنَّى	14
2.2.10. إِذْمَا – إِذَامَا	14
2.2.11. مَتَى	15
2.2.12. كَيْفَمَا	15
2.3. Cevap Cümlesinin Başına (ف Fau's Sebebiyye) Gelmesi	16
3. İf'al, Tef'il ve Mufâ'ale Kalıpları	17

3.1. İf'âl Babı.....	17
3.2. Tef'îl Babı.....	18
3.3. Müfâale Babı.....	19
4. Tefâ'ul, Tefa'ul ve İf'ilâl Kalıpları.....	20
4.1. Tefâul Babı.....	20
4.2. Tefa'ul Babı.....	20
4.3. İf'ilâl Babı.....	21
5. İnfî'âl, İftî'âl ve İstif'âl Kalıpları.....	21
5.1. İnfîâl Babı.....	21
5.2. İftîâl Babı.....	22
5.3. İstifâl Babı.....	22
6. Malûm, Mechûl Fiil ve Naibu Fâil.....	23
6.1. Malûm Fiil.....	23
6.2. Mechul Fiil.....	23
6.3. Naibu Fail.....	26
7. el-Memnû' mine's-Sarf.....	26
7.1. Gayrı Munsarif Olan Özel İsimler.....	27
7.2. Gayrı Munsarif Olan Sıfatlar.....	29
7.3. Gayrı Munsarif Olan İsimler.....	29
8. Mankûs, Maksûr ve Memdûd İsimler.....	30
7.1. Mankûs İsimler.....	30
7.2. Maksûr İsimler.....	32
7.3. Memdûd İsimler.....	33
9. İsmi Zamân, İsmi Mekân, İsmi Âlet ve Mastar.....	33
9.1. İsmi Zaman ve Mekân.....	33
9.2. İsmi Âlet.....	34
9.3. Mastar.....	36
10. İsmi Tasgîr, İsmi Mensûb ve Sıfatı Müşebbehe.....	37
10.1. İsmi Tasgîr.....	37
10.2. İsmi Mensûb.....	40
10.3. Sıfatı Müşebbehe.....	42
11. Mebnî ve Mu'rab.....	45

11. 1. Mu'rab.....	45
11. 2. Mebnî.....	45
12. Mukârebe, Recâ' ve Şurû' Fiilleri.....	49
12.1. Mukârebe Fiilleri.....	49
12.2. Recâ' Fiilleri.....	49
12.3. Şurû' Fiilleri.....	50
13. Hâl.....	51
13.1. Hal Çeşitleri.....	52
13.2. Hâl ile İlgili Diğer Özellikler.....	53
13.3. Hâl, Sıfat ve Sıla Cümlelerinin Farkı.....	54
14. Merfular, Mansublar ve Mecrurların Özeti.....	55
14.1. Merfular.....	55
14.2. Mansublar.....	56
14.3. Mecrurlar.....	57

1. Lâzım ve Müteaddi Fiil

Açıkça mef'ûl alan fiillere müteaddî fiil, fâiliyle yetinip mef'ûl almayan ya da mef'ûlünü harf-i cerle alan fiillere de lâzım fiiller denir.

Müteaddi yani mef'ûl alan fiilde fâilin yaptığı iş başkasına geçer veya herhangi bir şeyle alakası bulunur. Türkçe karşılığı geçişli fiildir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Ferit ekmeği yedi.	أَكَلَ فَرِيدٌ الْخُبْزَ

Bu cümlede “Ferit neyi yedi?” sorusunu mutlaka sorarız, yani fiil mef'ûl istemektedir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Halit çocuğu dövdü.	ضَرَبَ حَالِدٌ الْوَلَدَ

Bu cümlede de “Halit kimi dövdü?” sorusunu sorarız. Halid’in yaptığı iş başkasıyla alakalı olup onlara geçmektedir.

Lâzım fiil ise; fâiliyle yetinip mef'ûl almayan fiildir. Fiilin yaptığı iş kendisinde kalıp başkasını etkilemez. Türkçe karşılığı geçişsiz fiildir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Halit oturdu.	جَلَسَ حَالِدٌ
Halit girdi.	دَخَلَ حَالِدٌ

Bu cümlelerde mefulü gerektiren neyi, neye ve kimi, kime gibi soru akla gelmemektedir. Yani mef'ûle gerek yoktur. Arapça’da fiiller mef'ûllerine göre çeşitli kısımlara ayrılırlar:

a) Hiç mef'ûl almayan fiiller: Yukarıda işlediğimiz gibi fâiliyle yetinip mef'ûl almayan “Lâzım fiiller” bu grubtandır.

b) Mef'ûlünü harf-i cerle alan fiiller: Bazı fiiller beraberlerindeki (kendine ait) harf-i cerle birlikte tek bir mana ifade ederler. Artık yanındaki harf-i cer aslî manasında tercüme edilmez. Dikkat edilmesi gereken nokta; bu harf-i cerlerin fâilin başında değil, mef'ûlün başında gelmesidir. Söz konusu bu fiiller mef'ûllerini aşağıdaki harf-i cerlerden biri ile alabilirler:

بِ	لِ	عَلَى	عَنْ	فِي	إِلَى	مِنْ
----	----	-------	------	-----	-------	------

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Aradı, araştırdı	بَحَثَ عَنْ
Ali çantayı sınıfta araştırdı.	بَحَثَ عَلَيَّ عَنِ الْحَقِيبَةِ فِي الصَّفِّ
(Birine) dedi, söyledi	قَالَ لِ
Allah Peygamber'e dedi.	قَالَ اللَّهُ لِلرَّسُولِ

c) Mef'ûlünü harf-i cersiz alan fiiller: Yukarıda örneklerini gördüğümüz müteaddî fiiller bu gruptandır. Harf-i cere ihtiyaç olmaksızın direk mefullerine bağlanırlar. Bazı fiiller yine harf-i cere ihtiyaç olmaksızın iki ya da üç mef'ûl alarak da tam bir cümle oluştururlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İnsan ilmi faydalı buldu.	وَجَدَ الْإِنْسَانَ الْعِلْمَ نَافِعًا

2. Şart Edatları**2.1. Cezmetmeyen Şart Edatları**

Şart anlamı ifade ettiği halde muzâriyi cezmetmeyen edatlar da vardır. Bu edatlar topluca şunlardır:

لَوْ	لَوْلَا	لَوْمًا	لَمَّا	إِذَا	أَمَّا	كُلَّمَا	عِنْدَمَا	حِينَمَا	بَيْنَمَا	بَيْنَمَا
------	---------	---------	--------	-------	--------	----------	-----------	----------	-----------	-----------

Şart kısmının zamanı, fiil-i mâzî veya muzâri olabilir. Şartın cevap kısmı olan cevap cümlesinde ise fiil, şimdiki zaman, geçmiş zaman, meczûm, emir hali veya fiilsiz de olabilir. Sırasıyla bu edatları ve görevlerini inceleyelim:

2.1.1. لَوْ

Eğer, şayet, ...ise, ..., ..seydi, ..saydı, ..se, ..sa, ..miş olsa idi anlamlarına gelir. Fiilin başına لَوْ takısı getirilirse hem şart hem de dilek (temenni) ifade eder.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
(keşke) yazsa	لَوْ كَتَبَ

(keşke) yazsam	لَوْ كَتَبْتُ
----------------	---------------

لَوْ den sonra كَانَ fiilini kullanırsak dilekli hikaye olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
(keşke) yazsaydı	لَوْ كَانَ كَتَبَ
(keşke) yazsaydım	لَوْ كُنْتُ كَتَبْتُ

لَوْ cümlesinden sonraki cevap cümlesi لَ ile başlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Dersimi yazsam bilirdim.	لَوْ كَتَبْتُ دَرَسِي لَعَلِمْتُ دَرَسِي
Dersini yazsaydı öğretmen onu dövmezdi.	لَوْ كَانَ كَتَبَ دَرَسَهُ لَمَا كَانَ يَضْرِبُهُ الْمُعَلِّمُ

Görüldüğü gibi şart cümlelerindeki şartlar لَوْ (eğer) edatıyla ve cevaplar da (her zaman değil) لَ harfi ile belirtilir. Cevap olumlu mâzî olursa cevap lââmı çoğu kere, olumsuz olursa bazen gelir. Cümlenin her iki kısmında da genellikle geçmiş zaman kullanılır. Cevap lââmından sonra gelen cevabın başındaki fiil, muzâri de gelse mâzî manası verilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çalışsaydın başarılıydın.	لَوْ اجْتَهَدْتَ تَنْجَحُ
Eğer başarsaydın seni mükâfatlandırırdım.	لَوْ أَنَّكَ نَاجِحٌ لَكَافَأْتُكَ

Cevap menfi muzâri olursa cevap lââmı gelmez.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Eğer dinliyor olsaydık bu şekilde olmazdık.	لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ مَا كُنَّا كَذَلِكَ
Çalışsaydın pişman olmazdın.	اجْتَهَدْتَ لَمْ تَنْدَمْ

*وَلَوْ in başında vâv olursa cevap cümlesi istemez. وَلَوْ ...-se de, -sa da, -se bile, -sa bile, -öyle olsa da anlamlarına gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Uzak olsa da İzmir'e gideceğim.	سَأَسَافِرُ إِلَى إِزْمِيرٍ وَلَوْ كَانَتْ بَعِيدَةً

2.1.2. لَوْلَا

Olmamış olsa, olmasaydı, -meseydi, -eğer manalarına gelir. Genellikle cevabın başında cevap lâmi bulunur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Muhammed olmasaydı Halit başarmazdı.	لَوْلَا مُحَمَّدٌ لَمَا نَجَحَ خَالِدٌ
Sen olmasaydın sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım.	لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ الْأَفْلاكَ

2.1.3. لَوْمَأ

لَوْمَأ cezmetmeyen şart edatı olarak لَوْلَا ile aynı manadadır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kardeşim olmasaydı onu döverdim.	لَوْمَأ أَخِي لَضَرَبْتُهُ

2.1.4. لَمَّا

..diğında, -dığı zaman, -dığı vakit, -ınca,-ince manalarına gelir. Cümleye muzâf olan zarflardan ve şart edatlarındandır. Şart ve cevabı daima mâzî olur. لَمَّا nın bulunduğu şart cümlesi bazen cümlenin sonunda da gelebilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kütüphaneye gidince Fâtıma kitabı aldı.	أَخَذَتْ فَاطِمَةُ الْكِتَابَ لَمَّا ذَهَبَتْ إِلَى الْمَكْتَبَةِ

لَمَّا nın mâzî fiilden önce gelirse zarf ve şart edatı, muzâriden önce gelirse muzâriyi cezmeden edat (cahd-ı müstağrak) olduğu unutulmamalıdır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Babam henüz yolculuktan dönmedi.	لَمَّا يَرْجِعْ وَالِدِي مِنَ السَّفَرِ

Not: (لَمَّا) (إِلَّا) manasında istisnâ harfi de olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hiçbir can yoktur ki başında gözetici bulunmasın.	إِنَّ كُلَّ نَفْسٍ لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ

Cümleye Muzâf Olan Ve Şart İfade Eden Bazı Zarflar**2.1.5. إِذَا**

..diği zaman, -diği vakit, -ınca, -diğında, -ken, ise, -se, -sa manalarına gelir. Cümleye muzâf olan zaman zarfıdır. إِذَا dan sonraki cümle إِذَا nın zaman zarfı olmasından dolayı mahallen mecrûr muzâfun ileyh olur. إِذَا nın şart fiil-i mâzî, cevap fiili çoğunlukla muzâri gelir. Mâzî de olsa muzâri anlamı verilir. إِذَا cezmetmeme dışında (إِنْ) 'e benzer.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bahar gelince bahçeye gideriz.	إِذَا جَاءَ الرَّبِيعُ نَذْهَبُ إِلَى الْحَدِيقَةِ

Not: (إِذَا) fiil cümlesinden önce gelirse şart edatı olur ancak isim cümlesinden önce gelirse manası değişir ve (إِذَا فُجْأِيَّةً) dediğimiz sürpriz harfi olur. “Bir de ne göreyim, bir de baktım ki” manası verilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Evden çıktım bir de ne göreyim yolda bir çocuk ağlıyor.	خَرَجْتُ مِنَ الْبَيْتِ فَإِذَا وَلَدٌ فِي الطَّرِيقِ يَبْكِي
İmtihanda kitabı açtım bir de ne göreyim öğretmen önümde duruyor.	فَتَحْتُ الْكِتَابَ فِي الْإِمْتِحَانِ فَإِذَا الْمُعَلِّمُ وَقِفٌ أَمَامِي

(إِذَا) nın cevap cümlesi de iki fiil-i muzâriyi cezmedenlerin cevap cümleleri gibi mâzî, muzâri, emir, istikbal, isim cümlesi... şeklinde gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Arkadaşına rastlarsan ona selam ver.	إِذَا صَادَفْتَ صَدِيقَكَ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ

(إِذَا) nın şart manası ifade etmeksizin sadece zaman zarfı olarak kullanıldığı da olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
And olsun büründüğü zaman geceye! Açılıp aydınlandığı zaman gündüze!	وَ اللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ

2.1.6. أَمَّا

...e gelince, her halükarda, -ise anlamlarına gelir. Cevabının başında mutlaka (فَ) olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İman edenlere gelince, onun Rab'lerinden bir gerçek olduğunu bilirler.	فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ
Yetime gelince sakın onu üzme	فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ

(أَمَّا) tafsil edatı olarak da görev yapar. Hutbede hatipler salat ve selamdan sonra konuşmaya başlarken konuya bu edatla girerler.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Allah'a hamdü senâ, Peygamberine salat ve selamdan sonra, konumuza gelince...	الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ أَمَّا بَعْدُ...

2.1.7. كَلَّمَا

Her ne zaman, her ...ında, her ..diğında, -dikça, dikçe gibi anlamlara gelir. Mâzî fiillerin başında bulunur, cevabı da mâzî gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Her ne zaman bir fakir görürsem ona acırım.	كَلَّمَا رَأَيْتُ فَقِيرًا عَطَفْتُ عَلَيْهِ

Zekeriyya mihraba her girdiği zaman onun yanında bir yiyecek bulurdu.	كَلِمًا دَخَلَ عَلَيْهَا ذَكْرِيَّا الْمُحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا
---	---

2.1.8. عِنْدَمَا

...dığı zaman, -dığında, -dığı sırada, -ınca, -ceği zaman anlamlarına gelir. Zarf olan عِنْدَ ile zâid veya masdar olan مَا'nın birleşmesinden meydana gelmiştir. عِنْدَمَا'nın şart fiil-i mâzî veya muzâri gelebildiği gibi, cümlenin sonunda da gelebilir. إِذَا ve لَمَّا'nın yerlerine kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Acıktığımız zaman istasyondaki lokantaya gideriz.	عِنْدَمَا نَجُوعُ نَذْهَبُ إِلَى الْمَطْعَمِ فِي الْمَحَطَّةِ

2.1.9. حِينَمَا

...dığında, -dığı vakit, dığı zaman, -ınca gibi manalara gelir. Zaman zarfı حِينَ ile مَا'nın birleşmesinden meydana gelmiştir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Babası oğlunun başarısını öğrenince sevinçle onu tebrik etti.	حِينَمَا عَلِمَ الْأَبُ بِنَجَاحِ وَلَدِهِ هَنَأَهُ مَسْرُورًا

2.1.10. إِذْ ... يَبِينَا

...ken, bir de, ...ken birden, derken ansızın, ...ip dururken anlamlarında kullanılır. Zarf olan يَبِينَ ile zâid elifin birleşmesinden meydana gelmiştir. Kendisinden sonra şart olan cümle isim cümlesi olur ve başında müfâcee harfi (إِذْ) bulunur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Biz evde otururken ansızın yanımıza bir köpek girdi.	بَيْنَمَا نَحْنُ جَالِسُونَ فِي الْبَيْتِ إِذْ دَخَلَ عَلَيْنَا كَلْبٌ

2.1.11. بَيْنَمَا

...iken anlamına gelir. Zarf olan يَبِينَ ile zâid veya masdar olan (مَا) nın birleşmesinden meydana gelmiştir. Her yönüyle (بَيْنًا)ya benzer.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
----------	----------

Hava sıcakken birden havanın sıcaklığı düştü.

بَيْنَمَا الْجَوُّ حَارٌّ إِذْ انْخَفَضَتْ دَرَجَةُ الْحَرَارَةِ

Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Otobüs gecikince trenle geldim.	لَمَّا تَأَخَّرَتِ الْحَافِلَةُ حَضَرْتُ بِالْقِطَارِ
Öğrenci yeni bir şey öğrendiği zaman gezi faydalı olur.	تَكُونُ الرَّحْلَةُ مُفِيدَةً إِذَا تَعَلَّمَ مِنْهَا التِّلْمِيذُ شَيْئًا جَدِيدًا
Su olmasaydı yeryüzünde hayvan veya bitki yaşamazdı.	لَوْلَا الْمَاءُ مَا عَاشَ عَلَى الْأَرْضِ حَيَوَانٌ أَوْ نَبَاتٌ
Anneler evlerine döndükleri zaman yemeğin hazırlanmasına başladılar.	عِنْدَمَا تَرْجِعُ الْأُمَّهَاتُ إِلَى بُيُوتِهِنَّ يَبْدَأْنَ فِي إِعْدَادِ الطَّعَامِ
Uçak geldiği zaman hava alanına giderim.	إِذَا وَصَلَتِ الطَّائِرَةُ أَذْهَبُ إِلَى الْمَطَارِ

2.2. Cezmeden Şart Edatları

Bilindiği gibi cezm fiili mâzîye değil, yalnız fiil-i muzâriye mahsustur. Aşağıdaki edatlar iki muzâri fiil almış cümlelerin başına gelirlirse iki muzâri fiilin de son hareketlerini cezm yaparlar ve şart bildirirler. Bunlara şart edatları da denir. Şart edatının yer aldığı cümleden sonra aynı cümlede bir de cevap cümlesi bulunur. Bu edatların bulunduğu birinci bölüme fi'lü's-şart, ikinci bölüme de cevabu's-şart denir. Cümle örnekleriyle birlikte bu edatlar şunlardır:

2.2.1. إِنَّ

...se, ...sa anlamında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Okursan anlarsın.	إِنْ تَقْرَأْ تَفْهَمْ
Dersini yazarsa ona bir çiçek alırım	إِنْ يَكْتُبْ دَرْسَهُ أَخُذُ إِلَيْهِ زَهْرَةً

2.2.2. مَنْ

...kim ...se, ...sa anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kim çok okursa başarır.	مَنْ يَقْرَأُ كَثِيرًا يَنْجَحْ
Kim dersini yazarsa onunla bahçeye giderim.	مَنْ يَكْتُبُ دَرْسَهُ أَذْهَبُ مَعَهُ إِلَى الْحَدِيقَةِ

2.2.3. مَا

...ne ...se, ...sa anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ne iyilik yaparsanız Allah onu bilir.	مَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ
Dersinden ne yazarsa onu iyi anlar.	مَا يَكْتُبُ مِنْ دَرْسِهِ يَفْهَمُهُ جَيِّدًا

2.2.4. مَهْمَا

...her ne ...se, ...sa anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Her ne yaparsan onu yaparım.	مَهْمَا تَفْعَلْ أَفْعَلْ
Dersinden her ne yazarsan ben de yazarım.	مَهْمَا تَكْتُبُ مِنْ دَرْسِكَ أَكْتُبُ أَنَا أَيْضًا

2.2.5. أَيُّ

hangisini, neyi, kimi ...se, ...sa anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kimi sayarsan sayarım.	أَيًّا تَحْتَرِمُ أَحْتَرِمُ
Neyi, hangisini yazarsan yazarım.	أَيًّا تَكْتُبُ أَكْتُبُ

2.2.6. أَيُّمَا

...kimi, hangisini... se, ...sa anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kâğıda kimi yazarsan onu okurum.	أَيُّمَا تَكْتُبُ إِلَى الْوَرَقَةِ أَقْرَأُ
Hangisini okursan anlarsın.	أَيُّمَا تَقْرَأُ تَفْهَمُ

2.2.7. أَيُّمَا – أَيْنَ

...her nerede, nereye ...se anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Her nerede otursanız orada otururuz.	أَيُّمَا تَجْلِسُوا نَجْلِسُ هُنَاكَ
Nereye gitsen sana arkadaşlık ederim.	أَيْنَ تَذْهَبُ أَصْحَبُكَ

2.2.8. حَيْثُمَا

...her nereye ...se anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Nereye yağmur yağarsa oraya gidilmez.	حَيْثُمَا يَنْزِلُ الْمَطَرُ لَا يُذْهَبُ هُنَاكَ
Her nereye giderseniz oraya gelirim.	حَيْثُمَا تَذْهَبُنَ أَحْضُرُ هُنَاكَ

2.2.9. أَنَّى

...her nereye, her nasıl ...se anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Nereye (her nasıl) gidersen giderim.	أَنَّى تَذْهَبُ أَذْهَبُ
Nasıl yazarsan ben (de öyle) yazarım.	أَنَّى تَكْتُبُ أَكْتُبُ

2.2.10. إِذْمَا – إِذَا مَا

...her ne zaman ...se anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Her ne zaman giderseniz gideriz.	إِذَا مَا تَذْهَبُوا نَذْهَبُ
Her ne zaman yazarsan ezberlersin.	إِذَا مَا تَكْتُبُ تَحْفَظُ

2.2.11. مَتَى

...her ne zaman ...sa anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ne zaman yalan söylersen bilinir.	مَتَى تَكْذِبُ يُعْلَمُ
Her ne zaman yazarsan okurum.	مَتَى تَكْتُبُ أَقْرَأُ

2.2.12. كَيْفَمَا

...her nasıl ...se anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Nasıl vurursan öyle vurur.	كَيْفَمَا تَضْرِبُ يَضْرِبُ.
Sen nasıl konuşursan öyle konuşurum.	كَيْفَمَا تَتَكَلَّمُ أَتَكَلَّمُ

*Görüldüğü gibi şart edatları fiil-i muzâriyi cezm yapar. Fakat her zaman şart ifade etmek için mutlaka muzâri fiil kullanılmayabilir. Mahallen meczûm olarak mâzî fiil de şart cümlesi olarak gelebilir. Ancak mâzî fiil mebni olduğu için şart manası dışında fiilin sonunda herhangi bir değişiklik olmaz. Tercümede şart ve cevap cümlesi mâzî olsa da gene muzâri gibi tercüme yapılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bana yazarsan sana yazarım.	إِنْ كَتَبْتَ إِلَيَّ كَتَبْتُ إِلَيْكَ
Kim okursa anlar.	مَنْ قَرَأَ فَهَيَّمْ

*Aynı şekilde cevap cümlesi de mâzî ve muzâri ile başlayan fiil cümlesi olduğu gibi emir, nefy, nehy, soru ve gelecek zaman ifade eden fiillerle de gelir. Bazen isim cümlesi olarak da gelebilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kim hayır için ilim isterse o Allah yolunda mücahiddir.	مَنْ يَطْلُبُ الْعِلْمَ لِلْخَيْرِ فَهُوَ مُجَاهِدٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
Her nerede çalışırsan saadet oradadır.	أَنْتَى تَعْمَلُ فَمِنْكَ السَّعَادَةُ

*Cevap cümlesinin başı فَ nin yanı sıra قَدْ ، سَوْفَ ، مَنْ edatlarından biriyle başlarsa ve cevap fiili مَا – لَنْ ile menfi olursa veya cevabın başında إِنَّمَا (ancak) bulunursa cevabın muzârisi cezm olmaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Gidersen akabinde pişman olacaksın.	إِنْ تَذْهَبْ فَسَتَنْدَمُ
Kim kötülük yaparsa kendine zulmetmiş olur.	مَنْ يَفْعَلْ شَرًّا فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ

Not: Cümlenin sonunda gelen (وَإِنْ) .. se bile, ..sa bile şeklinde tercüme edilir. Cevabı da olmaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Seni azarlarsa bile babana git.	إِذْهَبْ إِلَىٰ وَالِدِكَ وَإِنْ وَبَّحَكَ
İstese bile ona gitme.	لَا تَذْهَبْ إِلَيْهِ وَإِنْ أَرَادَ

* Taleb (Emir, nehiy, soru) cümlesinden sonra cevap cümlesi varsa ve önünde (وَ) ve (فَ) bulunmazsa cevap cümlesinin muzâri fiili de ona uyumlu olarak meczûm gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çalış ki başarasın.	أُدْرُسْ إِنْ تَنْجَحْ
Ateşle oyna! Yanarsın.	لَا تَلْعَبْ بِالنَّارِ تَحْتَرِقُ

*En çok kullanılan şart edatları مَنْ إِنْ ve مَا edatlarıdır. Diğerleri bunlar kadar kullanılmaz.

2.3. Cevap Cümlesinin Başına (ف Fau's Sebebiyye) Gelmesi

Başına fau's-sebebiyye gelen cevap cümlesi muzari fiille başlıyorsa cezmedilmez. Cevap cümlesinin başına şu durumlarda fau's-sebebiyye gelir:

1. Cevap cümlesi isim cümlesi ise,

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bana yardım edersen sen benim dostumusun.	إِنْ تُسَاعِدْنِي فَأَنْتَ رَفِيقِي

2. Cevap cümlesi çekimsiz (camid) bir fiille başlıyorsa,

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Eğer hırsızlık yapmışlarsa yaptıkları şey ne kötüdür.	إِنْ سَرَقُوا فَبِئْسَ مَا فَعَلُوا

3. Cevap cümlesi (سَ - سَوْفَ - قَدْ) harflerinden biriyle başlıyorsa,

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Eğer bu filmi seyretmediysen pişman olacaksın.	إِنْ لَمْ تُشَاهِدْ هَذَا الْفِلمَ فَسَتَنْدَمُ

4. Cevap cümlesi emir fiille (talep içeren) başlıyorsa, başına fau's sebebiye getirilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bu kitabı bulursan satın al.	إِنْ تَجَدَّ هَذَا الْكِتَابِ فَاشْتَرِ

3. İf'al, Tef'il ve Mufâ'ale Kalıpları

3.1. İf'âl Babı

Sülâsî fiilin kökünün başına bir elif (l) ilavesiyle kurulur. Arttırılmış fiiller genellikle masdarının adıyla anılır, üçlü fiiller bu grubun kalıbına girer yani mâzî muzârî ve masdar hareketleri girdiği kalıbın aynısı olur. Üç harfli bir fiilin bu kalıba alınmasının sebebi (جَلَسَ خَالِدٌ) (Hâlit oturdu) gibi lâzım (mef'ûl almayan) bir fiilse, (أَجَلَسَ خَالِدٌ) (Hâlit Adil'i oturttu) şeklinde müteaddî (nesne alabilen) yapmaktır. Şayet söz konusu fiil geçişli ise bu defa onu ikinci kattan müteaddî yapar. Esas manaları bir işin olmasını sağlamak, bir fiilin anlamının bir nesne üzerindeki etkisini belirtmektir. İf'âl bâbının çekimi aynen sülâsî mücerredler gibidir.

Mezid babların ism-i fâilleri, muzârisinin ُ harfini م ya çevirmekle elde edilir. Yani muzarat harfi kaldırılıp yerine ötreli mim harfi ilave edilir. İsm-i mef'ûlü ise ism-i fâilin sonundan bir önceki harfinin üstün yapılmasıyla olur. Artık fiilimiz isme dönüşmesi sebebiyle elif lâm takısı veya tenvin alabilir.

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
أَفْعِلْ	مُفْعَلٌ	مُفْعِلٌ	إِفْعَالٌ	يُفْعِلُ	أَفْعَلَّ
أَعْلِمْ	مُعَلِّمٌ	مُعَلِّمٌ	إِعْلَامٌ	يُعَلِّمُ	أَعْلَمَ
Bildir	Bildirilen	Bildiren	Bildirmek	Bildiriyor	Bildirdi

Not: İf'âl bâbındaki fiillerin mâzî, emir ve mastarlarındaki hemzeler, diğer fiillerin aksine (hemze-i kat' olduğundan) geçiş halinde atılmaz ve her durumda okunurlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Halit, Ali'ye Cemal'in faziletli olduğunu bildirdi .	أَعْلَمَ خَالِدٌ عَلِيًّا جَمَالًا فَاضِلًا
Öğretmen öğrencileri okuldan çıkardı .	أَخْرَجَ الْمُعَلِّمُ الطُّلَّابَ مِنَ الْمَدْرَسَةِ

3.2. Tef'îl Babı

Sülâsî mücerred fiilin ortasındaki harfi şeddeli okumak suretiyle 4 harfe çevirerek tef'îl bâbı yapılır. (فَرِحَ أَخِي) (Kardeşim sevindi) gibi lâzım bir fiili (فَرَحْتُ أَخِي) (Kardeşimi sevindirdim) gibi müteaddî yapar. Eğer (عَلِمْتُ دَرْسِي) (Dersimi bildim) gibi müteaddî ise (عَلَّمْتُكَ دَرْسَكَ) (Sana dersini öğrettim) gibi bir kat daha müteaddî yapar. Bir işin mübâlağalı olarak çok yapıldığını gösterir.

Tef'îl bâbı isimlerde kullanılırsa o isimden türemiş fiil meydana gelir. (عَذَّبَ عَذَابٌ) (azab, ceza, عَذَّبَ azab etti) Bazen fiilin kendisi çokluk manasını ifade eder. (طَوَّفَ خَالِدٌ الْكَعْبَةَ) (Halit Kâbe'yi çok tavaf etti. Bazen fâilinde çokluk ifade eder. (مَوَّتَ الْإِبِلُ) (Develer çokça öldü (Birçok deve öldü). Bazen mef'ûlünde çokluk ifade eder. (غَلَّقَ خَالِدٌ الْبَابَ) (Halit çok kapıları kapadı, kilitledi.)

İf'âl bâbının tef'îl bâbından farkı çokluk ve fazlalığı anlatmasıdır.

Örnek: كَسَرَ الرُّجَاجَ Camı kırdı. أَكْسَرَ الرُّجَاجَ Camı kırdırdı. كَسَرَ الرُّجَاجَ Camı iyice kırıp paramparça etti.

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
فَعِّلْ	مُفَعَّلٌ	مُفَعِّلٌ	تَفْعِيلٌ - تَفْعِيلَةٌ	يُفَعِّلُ	فَعَّلَّ
عَلِّمْ	مُعَلِّمٌ	مُعَلِّمٌ	تَعْلِيمٌ	يُعَلِّمُ	عَلَّمَ
Öğret	Öğretilen	Öğretmen	Öğretim	Öğretiyor	Öğretti

Not: Tef'îl bâbının masdarı تَفْعِيلٌ olur. Ancak sonu illetli olan nâkıs fiillerde ve 3. harfi hemze olan fiillerde تَفْعِيلَةٌ şeklinde ta-i merbûta olarak gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
O namazını huşû içinde edâ eder.	يُؤَدِّي صَلَاتَهُ فِي حُشُوعٍ
Peygamber Allah'ın risâletini insanlara tebliğ etti.	بَلَغَ النَّبِيُّ رَسُولَةَ اللَّهِ لِلنَّاسِ

3.3. Müfâale Babı

Sülâsî mücerred fiilin fâe'l-fiili ile ayne'l-fiili arasına elif (ا) eklenmesiyle olur. (كَاتَبَ yazdı كَاتَبَ yazıştı) Mezîd fiiller içinde iki masdar kullanan tek kalıptır. Hangisinin daha yaygın olduğu zamanla öğrenilir. Daha ziyade bir şahsın diğeri üzerindeki etkilerini belirten müteaddî (geçişli, mef'ûl alan) bir kalıptır. Genel olarak şu manaları gösterir.

1. Fâlin mef'ûle karşı gösterdiği özelliği belirtir. (حَسُنَ iyi oldu. حَسَنَ birine iyi muamele etti.)

2. Mef'ûlüne harf-i cerle bağlanan fiiller bu kalıba geçtiğinde harf-i cersiz bağlanır. Bazen karşılıklı iş yapmayı da ifade eder. (قَامَ عَلَى birşeye karşı kalkmak قَاوَمَ direnmek)

3. Sülâsî fiil bir nesneyi doğrudan etkiliyorsa bu kalıb bu fiilin manasının nesne üzerine yapılma çabasını ve bu mücâdeleyi gösterir. (سَبَقَ geçti سَابَقَ yarıştı, geçti)

4. Bu fiil iki kişi arasında beraberce yapılan bir işi bildirir. (هَالِدٌ جَمَالًا يُكَاتِبُ Halid Cemal'le yazışıyor.)

Not: Bazen bir kişi için de kullanıldığı olur. (اللَّهُ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ kahretti Allah onları öldürdü)

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
فَاعِلٌ	مُفَاعَلٌ	مُفَاعِلٌ	مُفَاعَلَةٌ - فِعَالٌ	يُفَاعِلُ	فَاعَلَ
كَاتِبٌ	مُكَاتَبٌ	مُكَاتِبٌ	مُكَاتَبَةٌ - كِتَابٌ	يُكَاتِبُ	كَاتَبَ
Yazış	Yazışılan	Yazışan	Yazışmak	Yazışıyor	Yazıştı

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kız annesine sofraya hazırlamada yardım edecek.	سَتُسَاعِدُ الْبِنْتَ أُمَّهَا فِي إِعْدَادِ الْمَائِدَةِ
Ömer çok sayıda namaz kılan gördü.	شَاهَدَ عُمَرُ عِدَدًا كَثِيرًا مِنَ الْمُصَلِّينَ

4. Tefâ'ul, Tefa'ul ve İf'ilâl Kalıpları

4.1. Tefâul Babı

Sülâsî fiilin başına bir ت harfi ile fâel fiili ile aynel fiili arasına bir elif ilavesiyle yapılır. Bu bab iki veya daha çok kişiler arasındaki işbirliğini anlatır. Bu bâbdan bazı fiiller yapmacığı bildirir. (مَرِضٌ hastalandı, تَمَارَضَ yalancıkta hasta oldu, hasta gibi göründü) Bu bâb bazen de üç harfli fiilin manasında şiddet ifade eder. (سَقَطَ düştü, تَسَاقَطَ şiddetle düştü)

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
تَفَاعَلْ	مُتَفَاعَلْ	مُتَفَاعِلْ	تَفَاعُلْ	يَتَفَاعَلْ	تَفَاعَلْ
تَبَاعَدْ	مُتَبَاعَدْ	مُتَبَاعِدْ	تَبَاعُدْ	يَتَبَاعَدْ	تَبَاعَدْ
Uzaklaş	Uzaklaşılın	Uzaklaşın	Uzaklaşmak	Uzaklaşıyor	Uzaklaştı

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Halit ve Cemal uzaklaştı.	تَبَاعَدَ حَالِدٌ وَجَمَالٌ
Kavim (o topluluk) barıştı.	تَصَالَحَ الْقَوْمُ

4.2. Tefa'ul Babı

Sülâsî mâzî fiilin başına bir ت harfi ilave edilip aynel fiili şeddeli okunarak meydana gelir. Tefa'ul bâbına giren sülâsî fiil o fiilin peyderpey belli bir aşamadan ve süreden sonra oluştuğuna işaret eder. Anlam olarak hemen hemen sülâsî kökündeki manayı verir. (عَلِمَ bildi, عَلَّمَ öğretti, تَعَلَّمَ öğrendi) Tefa'ul bâbının muzâri çekiminde fiilin başına ت harfi iki defa geldiği için bazen birinin atıldığı görülür. (تَنَزَّلَ (indi) yerine; تَنَزَّلَ)

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
تَفَعَّلْ	مُتَفَعَّلْ	مُتَفَعِّلْ	تَفَعُّلْ	يَتَفَعَّلْ	تَفَعَّلْ
تَعَلَّمْ	مُتَعَلَّمْ	مُتَعَلِّمْ	تَعَلُّمٌ	يَتَعَلَّمْ	تَعَلَّمَ
Öğren	Öğrenilen	Öğrenen	Öğrenmek	Öğreniyor	Öğrendi

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İki arkadaş uzun süre konuştu.	تَحَدَّثَ الصَّدِيقَانِ طَوِيلًا
O okumayı tercih ediyor.	هُوَ يُفَضِّلُ الْقِرَاءَةَ

4.3. İfılâl Babı

Sülâsî mâzî fiilin başına bir hemze son harfinin de şeddelenmesiyle mâzî fiili meydana getirilir. Bu fiil mübâlağa (aşırılık) ifade etmek için kullanılır. Renkler ve kusurlar gibi sıfatların bu bâbın kalıbına sokulup fiil haline getirilmesiyle yapılır. Manasını mübâlağalaştırır. Yani renk ve sakatlıklardaki aşırılığı bildirir. Bu bâbın mâzî ve muzâri meçhûlu kullanılmaz.

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
إِفْعَلْ	-	مُحْمَرٌ	إِفْعِلَالٌ	يَفْعَلُ	إِفْعَلَّ
إِحْمَرَّ	-	مُحْمَرٌ	إِحْمِرَاؤٌ	يَحْمَرُ	إِحْمَرَّ
Kızar		Kızaran	Kızarmak	Kızarıyor	Kızardı

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ağaçlar yeşerdi.	أَخْضَرَتِ الْأَشْجَارُ
Kadının rengi hastalıktan sarardı.	إِصْفَرَ لَوْنُ الْمَرْأَةِ مِنَ الْمَرَضِ

5. İnfî'âl, İfti'âl ve İstif'âl Kalıpları

5.1. İnfiâl Babı

Sülâsi mücerredin başına اِنْ harflerinin eklenmesiyle yapılır. Şekil olarak malûm, anlam olarak meçhûldür. Bu fiilin kuruluşu mutâvaat içindir. Mutâvaat; müteaddî fiilin mef'ûl üzerinde meydana getirdiği tesiri kabullenmesidir. Genellikle bu ölçüde gelen fiiller lâzım olur ve dâima hissî yani maddî bir oluşu ifade eder.

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
اِنْفَعِلْ	-	مُنْفَعِلٌ	اِنْفِعَالٌ	يَنْفَعِلُ	اِنْفَعَلَّ
اِنْكَسِرْ	-	مُنْكَسِرٌ	اِنْكِسَارٌ	يَنْكَسِرُ	اِنْكَسَرَ
Kırıl	-	Kırılan	Kırılmak	Kırılıyor	Kırıldı

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Camı kırdım o da kırıldı.	كَسَرْتُ الرُّجَاجَ فَانْكَسَرَ
İpi parça parça kestim o da kesildi.	قَطَّعْتُ الْحَبْلَ فَانْقَطَعَ

5.2. İftiâl Babı

İftiâl babı müteaddi fiili lazım fiile çevirir. Mesela: جَمَعَ الْمُعَلِّمُ التَّلَامِيذَ “topladı” manasındadır. جَمَعَ dediğimizde mana “Öğretmen öğrencileri topladı.” şeklinde olur. اجْتَمَعَ fiilini İftiâl babına sokarak اجْتَمَعَ dediğimizde mana “toplandı” olur. اجْتَمَعَ التَّلَامِيذُ “Öğrenciler toplandı.” manasındadır. Bu cümlede اجْتَمَعَ fiili lazım bir fiildir. Gördüğünüz gibi, iftial babı müteaddi fiili lazım fiile çevirmiştir.

İftiâl babı, failin gayretini gösterir. Mesela: جَهَدَ “çalıştı” manasındadır. Bu fiili İftial babına sokarak اجْتَهَدَ dersek, mana “Çokça çalıştı, çabaladı çalıştı” şeklinde olur ve failin gayretini gösterir.

Yine كَسَبَ “kazandı” manasındadır. Bu fiili İftial babının sokarak اِكْتَسَبَ dersek, mana “çalışmakla kazandı” şeklinde olur ve yine failin gayretini gösterir. Buna göre: كَسَبْتُ الْمَالَ “Malı kazandım.” manasında iken, اِكْتَسَبْتُ الْمَالَ “Malı çalışmakla kazandım.” manasına gelir.

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
اِفْتَعَلَ	مُفْتَعَلٌ	مُفْتَعِلٌ	اِفْتِعَالٌ	يَفْتَعِلُ	اِفْتَعَلَ
اجْتَمَعَ	مُجْتَمَعٌ	مُجْتَمِعٌ	اجْتِمَاعٌ	يَجْتَمِعُ	اجْتَمَعَ
Toplan	Toplum	Toplanan	Toplanmak	Toplanıyor	Toplandı

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ali öğretmeni dinliyor.	يَسْتَمِعُ عَلِيٌّ إِلَى الْمُعَلِّمِ
Ahmet gülümsedi.	اِبْتَسَمَ أَحْمَدٌ

5.3. İstifâl Babı

Mâzî fiilin başına اِسْتِ yani اِسْ ve ت harflerinin eklenmesiyle yapılır. Hakîkî veya mecâzî manada istek cümlelerinde kullanılır. Ya da bir halden diğer bir hale geçişi göstermekte kullanılır. İstifâl babı bazen müteaddi bazen de lazım olarak kullanılabilir. Bu bâbdan gelen fiillerin hangisinin bir şey istemekte veya bir işe seçildiğini göstermekte kullanıldığını ancak Araplardan ya da sözlüklerden anlayabiliriz. خَلَفَ اِسْتَعْلَمَ bildi (bilmek istedi, خَلَفَ birinin yerine geçti اِسْتَخْلَفَ halife seçildi) Bu bâb bazı fiillerin anlattığı sıfatın bulunduğunu da gösterir. (حَسَنٌ iyi oldu اِسْتَحْسَنَ iyi buldu)

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
اِسْتَفْعَلَ	مُسْتَفْعَلٌ	مُسْتَفْعِلٌ	اِسْتِفْعَالٌ	يَسْتَفْعِلُ	اِسْتَفْعَلَ
اِسْتَخْرَجَ	مُسْتَخْرَجٌ	مُسْتَخْرِجٌ	اِسْتِخْرَاجٌ	يَسْتَخْرِجُ	اِسْتَخْرَجَ

Çıkar	Çıkarılan	Çıkaran	Çıkarmak	Çıkartıyor	Çıkardı
-------	-----------	---------	----------	------------	---------

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Mühendisler kömür çıkardı.	اِسْتَخْرَجَ الْمُهَنْدِسُونَ الْفَحْمَ
Fâtıma kız kardeşlerini karşılıyor.	تَسْتَقْبِلُ فَاطِمَةُ اَخْوَاتَهَا

6. Malûm, Mechûl Fiil ve Naibu Fâil**6.1. Malûm Fiil**

Fiiller malum (aktif) ve meçhul (pasif) olmak üzere ikiye ayrılır. Fâili belli olana Arapça'da ma'lûm fiil (aktif, etken fiil) denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bekir ata vurdu.	ضَرَبَ بَكْرٌ اَلْحِصَانَ

İşi yapan fâil (Bekir) bu cümlede bellidir. Fiili ma'lûmdur.

6.2. Meçhul Fiil

Fâili belli olmayan (pasif, edilgen) fiile meçhûl fiil denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ata vuruldu.	ضُرِبَ اَلْحِصَانُ

Fâil belli olmadığından bu cümledeki fiil meçhûldür. Mâzî ma'lûm fiili meçhûl yapmak için üç harfli fiilin baş harfi ötre, ikinci harfi esre yapılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Yazıldı	كُتِبَ	Yazdı	كَتَبَ
Açıldı	فُتِحَ	Açtı	فَتَحَ
Bilindi	عُلِمَ	Bildi	عَلِمَ

İçildi	شَرِبَ	İçti	شَرِبَ
Yenildi	أَكَلَ	Yedi	أَكَلَ

Meçhul mazi fiil çekimi aşağıdaki tablodaki gibidir.

Müennesi	Türkçesi	Müzekkeri
ضَرَبْتُ	Ben vurdum.	ضَرَبْتُ
ضَرَبْتِ	Sen vurdun.	ضَرَبْتِ
ضَرَبَتْ	O vurdu.	ضَرَبَ
ضَرَبْنَا	Biz vurduk.	ضَرَبْنَا
ضَرَبْتُمْ	Siz vurdunuz.	ضَرَبْتُمْ
ضَرَبُوا	Onlar vurdular.	ضَرَبُوا
ضَرَبْتَا	O ikisi vurdu.	ضَرَبَا
ضَرَبْتُمَا	Siz ikiniz vurdunuz.	ضَرَبْتُمَا
ضَرَبْنَا	Biz ikimiz vurduk.	ضَرَبْنَا

Örnekler:

جَمْع (Çoğul)	تثنیة (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
فُتِحُوا	فُتِحَا	فُتِحَ	(مُذَكَّرٌ غَائِبٌ) (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar açıldı.	O ikisi açıldı.	O açıldı.	Türkçesi	
فُتِحْنَ	فُتِحْتَا	فُتِحَتْ	(مُؤَنَّثٌ غَائِبَةٌ) (Müennes)	
فُتِحْتُمْ	فُتِحْتُمَا	فُتِحْتَ	(مُذَكَّرٌ مُخَاطَبٌ) (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler açıldınız.	Siz ikiniz açıldınız.	Seni açıldın.	Türkçesi	
فُتِحْتُنَّ	فُتِحْتُمَا	فُتِحْتِ	(مُؤَنَّثٌ مُخَاطَبَةٌ) (Müennes)	
فُتِحْنَا	فُتِحْنَا	فُتِحْتُ	(مُشْتَرَكٌ مُتَكَلِّمٌ) (Ortak)	Kendisi
Bizler açıldık.	Biz ikimiz açıldık.	Ben açıldım.	Türkçesi	

Not: Mazi meçhul fiili sadece فَعَلَ kalıbında bulunur. فَعِلَ kalıbında (5. bab) bulunan mazi malumların meçhulü yoktur. Bu kalıp üzerinde bulunan tüm fiillerin hepsi lazımdır. Lazım fiilin meçhulü olmaz.

Meçhul muzari fiil çekimi aşağıdaki tablodaki gibidir.

Müennesi	Türkçesi	Müzekkeri
أُكْتُبُ	Ben yazıyorum.	أُكْتُبُ
تُكْتُبِينَ	Sen yazılıyorsun.	تُكْتُبُ
تُكْتُبُ	O yazıyor.	يُكْتُبُ
نُكْتُبُ	Biz yazıyoruz.	نُكْتُبُ
تُكْتُبُونَ	Siz yazılıyorsunuz.	تُكْتُبُونَ
يُكْتُبُونَ	Onlar yazıyorlar.	يُكْتُبُونَ
تُكْتُبَانِ	O ikisi yazıyor.	يُكْتُبَانِ
تُكْتُبَانِ	Siz ikiniz yazılıyorsunuz.	تُكْتُبَانِ
نُكْتُبُ	Biz ikimiz yazıyoruz.	نُكْتُبُ

Örnekler:

جَمْعٌ (Çoğul)	تَثْنِيَّةٌ (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
يُعَلِّمُونَ	يُعَلِّمَانِ	يُعَلِّمُ	(مُدَكَّرٌ) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar bilindi.	O ikisi bilindi.	O bilindi.	Türkçesi	
يُعَلِّمَنَ	تُعَلِّمَانِ	تُعَلِّمُ	(مُؤَنَّثٌ) غَائِبَةٌ (Müennes)	
تُعَلِّمُونَ	تُعَلِّمَانِ	تُعَلِّمُ	(مُدَكَّرٌ) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler bilindiniz.	Siz ikiniz bilindiniz.	Sen bilindin.	Türkçesi	
تُعَلِّمَنَ	تُعَلِّمَانِ	تُعَلِّمِينَ	(مُؤَنَّثٌ) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	
نُعَلِّمُ	نُعَلِّمُ	أُعَلِّمُ	(مُشْتَرَكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler bilindik.	Biz ikimiz bilindik.	Ben bilindim.	Türkçesi	

6.3. Naibu Fail

Meçhûl fiil cümlesinde, fâil olmadığı için cümlenin mef'ûlü, fâil yerine geçer. Arapça'da buna nâib-i fâil (failin vekili) denir ve son harfi fâil gibi ötre okunur.

Örnek:

Ahmet dersi yazdı.	كَتَبَ أَحْمَدُ الدَّرْسَ
الدَّرْسُ	كُتِبَ
Naibu Fail Harekesi Zamme	Meçhul Fiil
Ders	yazıldı.

Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Öğretmen defteri öğrenciden aldı.	أَخَذَتِ الْمُعَلِّمَةُ الدَّفْتَرَ مِنَ التِّلْمِيذِ
Defter öğrenciden alındı.	أُخِذَ الدَّفْتَرُ مِنَ التِّلْمِيذِ
Takım maçı son anda kazandı.	كَسَبَ الْفَرِيقُ الْمُبَارَاةَ فِي آخِرِ لِحْظَةٍ
Maç son anda kazanıldı.	كُسِبَتِ الْمُبَارَاةُ فِي آخِرِ لِحْظَةٍ
Hasta ilacı içti.	شَرِبَتِ الْمَرِيضَةُ الدَّوَاءَ
İlaç içildi.	شُرِبَ الدَّوَاءُ
Hasan öğretmenlere teşekkür etti.	شَكَرَ حَسَنُ الْمُدْرِسِينَ
Öğretmenlere teşekkür edildi.	شُكِرَ الْمُدْرِسُونَ
Ömer bisiklete bindi.	رَكِبَ عُمَرُ الدَّرَاجَةَ
Bisiklete binildi.	رُكِبَتِ الدَّرَاجَةُ

7. el-Memnû' mine's-Sarf

Cer ve tenvin kabul etmeyen isimlere gayr-i munsarif denir. Bunlar iki durumda, sonuna kesre ve tenvin alırlar:

- Başına harf-i tarif gelmesi
- Muzâf olma durumu

Gayr-i münsarifler kesre yerine fetha ile mecrûr olur. Tenvin yerine tenvinsiz hareke durumunu alırlar. Bilindiği gibi başına harf-i tarif almayan kelime nekre kabul edilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kapıları anahtarlarla açarız.	نَفْتَحُ الْأَبْوَابَ بِمَفَاتِيحٍ

Nekre olduğu için esre ve tenvin almamış.

Türkçesi	Arapçası
Kapıları anahtarlarla açarız.	نَفْتَحُ الْأَبْوَابَ بِالْمَفَاتِيحِ

Harf-i tarifle ma'rife olduğu için esre almış.

Türkçesi	Arapçası
Okullarda öğrendik.	تَعَلَّمْنَا فِي مَدَارِسَ

Nekre olduğu için esre ve tenvin almamış.

Türkçesi	Arapçası
Bu okullarda öğrendik.	تَعَلَّمْنَا فِي هَذِهِ الْمَدَارِسِ

Harf-i tarifle marife olduğu için esre almış.

Türkçesi	Arapçası
İzmir'in okullarında öğrendik.	تَعَلَّمْنَا فِي مَدَارِسِ إِزْمِيرَ

Muzâf olmakla marife olduğu için esre almış.

Türkçesi	Arapçası
Mekke-i Mükerreme'ye gittik	ذَهَبْنَا إِلَى مَكَّةَ الْمُكْرَمَةِ

Mevsûf olmakla marife olduğu için esre almış.

7.1. Gayri Munsarif Olan Özel İsimler

1-Yabancı dilden Arapçaya giren özel isimler:

Örnekler:

أَنْقَرَةُ	إِسْمَاعِيلُ	هَارُونُ	إِسْرَائِيلُ	آدَمُ
------------	--------------	----------	--------------	-------

Not: İkinci harfi sukûn (cezmi ya da uzatma) olan üç harfli alemler bu kaideden hariçtir ve tenvin ya da esre alabilir.

Örnekler:

نُوحٌ	لُوطٌ	هِنْدٌ	مِصْرٌ	هُودٌ
-------	-------	--------	--------	-------

2-Müennes Özel isimler: Bu isimlerin sonunda müenneslik alameti olsun olmasın değişmez. Ayrıca sonunda müenneslik alâmeti bulunan erkek isimleri de gayr-i munsariftir. İnsan, hayvan, şehir ve ülkelere verilen isimler de müennes kabul edilir.

Örnekler:

طَلْحَةُ	مُعَاوِيَةُ	عَائِشَةُ	سُعَادٌ	مَكَّةُ
----------	-------------	-----------	---------	---------

3-Sonunda (آن) bulunan özel isimler:

Örnekler:

مَرْوَانٌ	سَلْمَانَ	شَعْبَانَ	رَمْضَانَ	عُثْمَانَ
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

4- Fiil vezninde olan özel isimler:

Örnekler:

أَحْمَدُ	شَمْرَرٌ	يَزِيدٌ	إِثْمِدٌ	يَحْيَى
Muzâri	Mâzî	Muzâri	Emir	Muzâri

5- فَعْلٌ veznindeki özel isimler:

Örnekler:

عُمَرُ	زُحَلٌ	زُفَرٌ	مُضَرٌ	هُبَلٌ
--------	--------	--------	--------	--------

6- Mezci terkiib denen kaynaşmış iki kelime:

Örnekler:

بَعْلَبَكٌ	حَضْرَمَوْتُ	نِيُويُورُكٌ
------------	--------------	--------------

Not: (وَيْه) ile biten isimler gayr-i munsarif değil kesre üzere mebnidir.

Örnekler:

سَيِّبَوَيْهٌ	خَالَوَيْهٌ
---------------	-------------

7.2. Gayrı Munsarîf Olan Sıfatlar

1- (أَفْعَلٌ) veznindeki sıfatı müşebbehe ve ism-i tafidiller:

Örnekler:

أَحْمَرٌ	أَصْفَرٌ	أَكْبَرُ	أَجْمَلُ	أَبْكَمُ
Kırmızı	Sarı	Daha büyük	Daha güzel	Dilsiz

2- (فَعْلَانٌ) vezninde olanlar:

Örnekler:

عَطْشَانٌ	جَوْعَانٌ	سَكْرَانٌ
Susuz	Aç	Sarhoş

3- Birden 10'a kadar olan üleştirme sayıları:

Örnekler:

سُبَاعٌ – مَسْبَعٌ	عُشْرٌ – مَعْشَرٌ	رُبَاعٌ – مَرْبَعٌ
Yedişer	Onar	Dörder

7.3. Gayrı Munsarîf Olan İsimler

1- Sonunda elif-i memdûde (اء) olan isimler. Bu aynı zamanda müenneslik alâmetidir.

Örnekler:

عِلْمَاءٌ	صَحْرَاءٌ	أَوْلِيَاءٌ	حَمْرَاءٌ	أَشِقَاءٌ
Âlimler	Çöl	Veliler	Kırmızı	Kardeşler

2- Sonunda elif-i maksûre (ى) bulunan isimler: Bu da müenneslik alâmetidir.

Örnekler:

ذِكْرَى	حُسْنَى	صُغْرَى	بُشْرَى	حُبْلَى
Hatıra, Öğüt	En Güzel	Daha Küçük	Müjde	Hamile

3- Müntehe'l-cumû vezninden olan isimler. Yani, kelimenin ikinci harfinden sonra elif, eliften sonra iki veya üç harf bulunan cemi isimler. En meşhur kalıpları şunlardır:

Örnekler:

فَعَاعِلٌ	فَعَائِلٌ	فَوَاعِلٌ	فَعَاعِيْلٌ	مَفَاعِلٌ	مَفَاعِيْلٌ
-----------	-----------	-----------	-------------	-----------	-------------

مَدَارِسُ	مَسَاجِدُ	مَصَابِيحُ	مَفَاتِيحُ	مَعَابِدُ	مَسَاكِينُ
Okullar	Mescidler	Lambalar	Anahtarlar	Tapınaklar	Miskinler

Not: Müntehe'l-cumû vezninden gelmelerine ve cemî olmalarına rağmen sonlarında kapalı tâ (tâ-i merbûta) bulunan bazı isimler gayr-i munsarif olmazlar, yani tenvin ve kesre alırlar. Mefâil ve benzeri çoğul kalıbının silinen yâ harfi yerine isimlerin sonuna tâ-i merbûta eklenir.

Örnekler:

زَنَادِقُ – زَنَادِقَةٌ	أَسَاتِيدُ – أَسَاتِيدَةٌ
Zındıklar	Öğretmenler

Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet yazdı.	كَتَبَ أَحْمَدُ
Ahmed'i gördük.	رَأَيْنَا أَحْمَدَ
Sizler zenginlersiniz.	أَنْتُمْ أَغْنِيَاءُ
Onlar fakirdirler.	هُمُ فُقَرَاءُ
Mescidlerde namaz kıldık.	صَلَّيْنَا فِي الْمَسَاجِدِ

8. Mankûs, Maksûr ve Memdûd İsimler

7.1. Mankûs İsimler

Kendinden evvel kesre bulunan bir (ي) ile sona eren murab isimlere mankûs isim denir. Bu (ي) aslîdir ve vazgeçilmezdir.

Örnekler:

الْمُحَامِي	الْقَاضِي	الْوَادِي	الْهَادِي	الرَّاعِي
Avukat	Hâkim	Vadi	Yol Gösteren	Çoban

Mankûs isimler mansûb durumda gözle görünür şekilde fetha alırlar. Çünkü fetha ile okumak kolay ve mümkündür. Zamme ve kesre ile okumak ise dile ağır gelir. Bu sebeple ref ve cer hallerinde gerekli harekeyi zahiren alamazlar. Gramerciler buna “ref ve cer hallerinde mankûs isimlerin sonuna zamme ve kesre takdir olunur” demektedirler.

Ref Haline Örnekler:

Câni kaçtı.	فَرَّ الْجَانِي
Kadı adaletli oldu.	عَدَلَ الْقَاضِي
Azgın pişman olur.	يَنْدَمُ الْبَاغِي

Nasp Haline Örnekler:

Câniyi hapsettim.	حَبَسْتُ الْجَانِي
Kadıya saygı duyarız.	نَحْتَرِمُ الْقَاضِي
Çağıranı işittim.	سَمِعْتُ الْمُنَادِي

Cer Haline Örnekler:

Câniye baktım.	نَظَرْتُ إِلَى الْجَانِي
Haberi çobandan işittim.	سَمِعْتُ الْخَبَرَ مِنَ الرَّاعِي
Kadıya selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى الْقَاضِي

* Mankûs isim nekre olduğu takdirde ref ve cer halinde sonundaki (ي) düşer.

Örnekler:

Bir avukat geldi.	جَاءَ مُحَامٍ	Ref
Bir avukata selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى مُحَامٍ	Nasp
Bir avukat gördüm.	رَأَيْتُ مُحَامِيًّا	Cer

* Tesniye halinde düşen (ي) tekrar geri gelir:

Örnekler:

Avukat geldi.	جَاءَ مُحَامٍ	Ref
İki avukat geldi.	جَاءَ مُحَامِيَّانِ	

* Mankûs isim izafetle veya (أل) takısıyla marife olduğu takdirde ref, nasp ve cer halinde (ي) sabit kalır.

Örnekler:

Kadı bir câninin aleyhine karar verdi.	حَكَمَ الْقَاضِي عَلَى جَانٍ	Ref
--	------------------------------	-----

Kadınların kadısı geldi.

جَاءَ قَاضِي الْقَضَاةِ

7.2. Maksûr İsimler

Sonunda sâbit bir elif bulunan murab isimdir. Bir evvelki harekesi üstün olan murab (duruma göre son harekesi değişen) ismin sonundaki bu elifin aslı (و) ise uzun (ي), (ا) ise noktasız (ى) şeklinde yazılır. Ancak elif şeklinde telaffuz edilir. İsm-i maksûrun bu elifi aslî değil, (و) veya (ي) dan dönüşmedir veya müenneslik için zaidedir:

Örnekler:

المُصْطَفَى	الْفَتَى	الْهُدَى	الْعَصَا	الذِّكْرَى
Seçilmiş	Genç	Doğru Yol	Baston	Hatıra

Bu tip elifin üzerine hareke konup okunması mümkün değildir. Bu sebeple bu isimlerin sonu sakın okunur. Yâni uzatmalı okumaya da sakın denir. Ref halinde elif üzerine zamme, nasb halinde fetha, cer halinde kesre takdir edilir.

Ref Haline Örnekler:

Genç boğulmaktan kurtuldu.	نَجَّى الْفَتَى مِنَ الْغَرَقِ
Baston kırıldı.	انْكَسَرَتِ الْعَصَا
Ona ezâ isabet etti.	أَصَابَهُ الْأَذَى

Nasp Haline Örnekler:

Genci boğulmaktan kurtardım	نَجَّيْتُ الْفَتَى مِنَ الْغَرَقِ
Ezâyı defettim.	مَنْعْتُ الْأَذَى
Bastonu buldum.	وَجَدْتُ الْعَصَا

Cer Haline Örnekler:

Gençten razı oldum.	رَضِيتُ عَنِ الْفَتَى
Kalemi gençten satın aldım.	إِشْتَرَيْتُ الْقَلَمَ مِنَ الْفَتَى
Ezâdan selâmete erdim.	سَلِمْتُ مِنَ الْأَذَى

*İsm-i maksûr nekre olduğu (tenvin aldığı) zaman ref, nasb ve cer halinde elifi yazılı kalır, ancak okunmaz.

Örnekler:

Bir genç geldi.	جَاءَ فَتًى	Fâil
Bir genç gördüm.	رَأَيْتُ فَتًى	Mef'ûl
Bir gence selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى فَتًى	Mecrûr
Bir bastona dayandım.	إِتَّكَأْتُ عَلَى عَصَا	Mecrûr

7.3. Memdûd İsimler

Sonunda hemze, hemzeden önce de zâide bir elif bulunan murab isimdir.

Örnekler:

عُظَمَاءُ	سَمَاءُ	شُعْرَاءُ
Büyükler	Gök	Şairler

Bu zâid hemze ile biten isim gayr-i munsarif olduğu için tenvin almaz. Ancak aslî veya (و ي) den dönüşme hemze ile biten isim tenvin alır. Hemzeden sonra tenvin yazmak için bir daha elif yazılmaz. (مَسَاءً) (إِبْتِدَاءً). Çünkü kaideye göre hemze iki elif arasında yazılmaz.

9. İsmi Zamân, İsmi Mekân, İsmi Âlet ve Mastar

9.1. İsmi Zaman ve Mekân

Fiilin vuku bulduğu zamanı belirten fiilden türetilmiş isme ismi zaman, fiilin vuku bulduğu yeri belirten fiilden türetilmiş isme de ismi mekân denir. Sülasi mücerred (ek almamış üç harfli) fiillerin ismi zaman ve mekânları üç kalıpta gelir. Bunlar (مَفْعَلٌ مَّفْعَلَةٌ مَفْعِلٌ)

Misâl, ecvef-i yâî ve lafif-i mefrûk fiillerle diğer fiillerden muzâri kök ikinci harfinin harekesi kesra olanlar (مَفْعِلٌ) vezninde/kalıbında, lefif-i makrûn, nâkıs ve ecvef-i vâvilerle diğer fiillerden muzâri kök ikinci harfinin harekesi fetha veya zamme olanlar (مَفْعَلٌ) vezninde/kalıbında ism-i zaman ve ism-i mekân yapılırlar. İstisnâî olarak kural dışına çıkılan örnekler de mevcuttur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Fiil	Kalıbı
Yazıhane	مَكْتَبٌ	كَتَبَ	مَفْعَلٌ
Mesken	مَسْكَنٌ	سَكَنَ	مَفْعَلٌ
Mabet	مَعْبَدٌ	عَبَدَ	مَفْعَلٌ

Otlak	مَرْعَى	رَعَى	مَفْعَل
Mekân	مَكَان	كَانَ	مَفْعَل
Mescit	مَسْجِد	سَجَدَ	مَفْعِل
Meclis	مَجْلِس	جَلَسَ	مَفْعِل
Ev	مَنْزِل	نَزَلَ	مَفْعِل
Gece kalınan yer	مَبِيت	بَاتَ	مَفْعِل

Bu kalıpların sonuna mübalağa (o için o mekânda sıklıkla yapıldığını) ifade etmek amacıyla yuvarlak tâ getirilerek yapılan ism-i mekânlar da vardır. (مَدْرَسَة، مَحْكَمَة، مَدْبَحَة) örneklerinde olduğu gibi.

* Müzekker müennes ayrımı olmayan bu türemiş isim grubunun tüm kalıpları aşağıdaki gibi çekilir.

Örnekler:

Cemi	Müsennâ	Müfred
مَسَاكِينُ	مَسْكَنَانِ	مَسْكَنٌ

Dört veya daha fazla harften oluşan fiillerin ism-i zaman, ism-i mekân siygaları onların ism-i mef'ûl kalıplarıyla aynıdır.

Örnekler:

İsmi Meful/Zaman/Mekân	Fiil
مُخْرَجٌ	أَخْرَجَ
مُنْطَلَقٌ	انْطَلَقَ
مُجْتَمَعٌ	اجْتَمَعَ

9.2. İsmi Âlet

Bir işin yapılmasında kullanılan alete isim olan kelimelerdir. İsm-i zaman ve ism-i mekânın mim (م)'inin üstünle bağlanmasına karşılık ismi âlet'in mimi esre ile bağlanır. Sülâsî mâlum ve müteaddî fiillerden türetilen ve semâi (işitilerek bilinen) üç vezni vardır.

مِفْعَالٌ	مِفْعَلَةٌ	مِفْعَلٌ
-----------	------------	----------

Örnekler: (مِفْعَلٌ)

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Mikser	مِكْسَرٌ	Minber	مِنْبَرٌ
Traş Makinası	مِخْلَقٌ	Asansör	مِصْعَدٌ

Örnekler: (مِفْعَلَةٌ)

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Süpürge	مِكَسَّةٌ	Kaşık	مِلْعَقَةٌ
Tuzluk	مِمْلِحَةٌ	Cetvel	مِسْطَرَةٌ

Örnekler: (مِفْعَالٌ)

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Terazi	مِيزَانٌ	Dürbün	مِنْظَارٌ
Silgi	مِمْحَاةٌ	Anahtar	مِفْتَاحٌ

* Bazen ism-i alet yukarıdaki kalıpların dışından da gelebilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Balta	فَأْسٌ	Çatal	شَوْكَةٌ
Kalem	قَلَمٌ	Bıçak	سِكِّينٌ

* فَعَالَةٌ kalıbının ism-i âlet için elverişli olduğu belirtmiştir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Buzdolabı	تَلَاجَةٌ	Çamaşır Makinası	غَسَّالَةٌ
Izgara	شَوَائِيَةٌ	Blendir	خَرَامَةٌ

Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Adam yemeği kaşıkla yedi.	أَكَلَ الرَّجُلُ الطَّعَامَ بِالمِلْعَقَةِ

Kadın kapıyı anahtarla açtı.	فَتَحَتِ الْمَرْأَةُ الْبَابَ بِالْمِفْتَاحِ
Yeri süpürge ile süpürdük.	كُنَسْنَا الْأَرْضَ بِالْمِكْنَسَةِ

9.3. Mastar

Mâzî ya da muzâri gibi herhangi bir zamanla ilgisi olmaksızın bir mana ve bir oluş ifade eden kelimedir. Sözlükte mâzî ve muzâriden sonra üçüncü sırada gelen isimdir. Fiillerin ve bütün müştak (türemiş) kelimelerin köküdür. Yazmak, okumak gibi.

Fiillerin masdarları, mim'li masdar (İsm-i zaman, ism-i mekân) ve yapma masdar olmak üzere üç çeşit masdar vardır:

1- Fiillerin masdarları: Fiiller; sülâsî (üç harfli), rübâi (dört harfli) humâsî (beş harfli) ve sūdâsî (altı harfli) olur[1]. Sülâsî fiil hâriç diğerlerinin masdar kalıpları yerinde işleyeceğimiz gibi kurallı ve bellidir. Hiç zorlanmadan kuralına göre söylenebilir. Sülâsî fiilin masdarı ise ancak sözlüklerden (veya duyarak) öğrenilir ve bunlardan çok kullanılanlar zamanla ezberlenir. Bizim burada söz konusu ettiğimiz masdar üçlü fiillere aittir. Her fiil en az bir masdara sahiptir. Bilmediğimiz bir kelimeyle karşılaştığımız zaman o kelimenin baş harfiyle kelimeyi aramayız. Çünkü fiiller Arapça sözlüklerde Türkçe'deki gibi masdar haliyle yer almaz. Genel kural olmasa da çoğunlukla fiillerin önce müfred gâib mâzî hali, yanında çoğu zaman orta harfine işaret eden bir çizginin üstüne harekesi konularak muzâri hali verilir (-ِوُ). Ardından da o kelimenin masdarı yanyana verilir. Tercümede de genellikle ya mâzî halindeki manası ya da masdar manası yer alır. Fiilin üçlü kök hali (mâzî muzâri ve masdarıyla birlikte) verildikten sonra altında o fiilden türemiş ya da bir harf, iki harf ilavesiyle o fiilin girdiği manalar yer alır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Fiil	Türkçesi	Arapçası	Fiil
İçmek	شُرِبَ	شَرِبَ	Okumak	الْقِرَاءَةُ	قَرَأَ
Güzel olmak	جَمَالٌ	جَمَلَ	Yazmak	كِتَابَةٌ	كَتَبَ

Masdar fiilin isimleşmiş bir hali olup iki türlü kullanılır: Ya bir isim olarak kalıplanmış manaya sahiptir veya fiilin isim manasını taşır: Mesela (خَلَقَ) kökünden yapılan masdar (خَلْقٌ) hem yaratmak manasına ve hem de yaratma işi manasına gelir.

Bir fikir vermesi açısından masdarların girdiği kalıplardan bazıları şöyle sıralanabilir.

Kalıp	Türkçesi	Masdar	Muzâri	Mâzî
فَعَّلَ	Emretmek	أَمْرٌ	يَأْمُرُ	أَمَرَ
فَعَّلَ	Anmak	ذِكْرٌ	يَذْكُرُ	ذَكَرَ

فَعَلٌ	İnkâr etmek	كُفِرَ	يَكْفُرُ	كَفَرَ
فُجُوءٌ	Çıkmak	خُرُوجٌ	يَخْرُجُ	خَرَجَ
فَعَالٌ – فَعَالَةٌ	Gitmek	ذَهَبَ	يَذْهَبُ	ذَهَبَ
فِعَالٌ – فِعَالَةٌ	Kalkmak	قِيَامٌ	يَقُومُ	قَامَ

2- **Mim’li Masdar (المصدر الميمي):** (İsm-i zaman ve İsm-i mekân) Başında zâid bir mim harfi bulunan masdardır. Sülâsi fiillerin ism-i zaman ve ism-i mekân kalıpları aynı olduğu için birlikte işlenmektedir. İlgili bölüme bakınız.

3- **Yapma Master:** İsm-in son harfini esre yapıp yanına (يَّة) getirilerek yapılan, hal ve sıfat gösteren mastara yapma master denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Cahillik	الْجَاهِلِيَّةُ	Sorumluluk	الْمَسْئُولِيَّةُ	İnsanlık	الْإِنْسَانِيَّةُ

10. İsmi Tasgîr, İsmi Mensûb ve Sıfatı Müşebbehe

10.1. İsmi Tasgîr

Küçüklüğü, azlığı göstermek, sevgi ifade etmek veya horlamak için kullanılan isimdir.

a) Üç harfli isimler için فُعَيْلٌ kalıbında gelir.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Tasgîr	Türkçesi	İsim
Kalemcik, Küçük Kalem	قَلِيمٌ	Kalem	قَلَمٌ
Dağcık, Küçük Dağ	جُبَيْلٌ	Dağ	جَبَلٌ
Hasan’cık	حُسَيْنٌ	Hasan	حَسَنٌ

b) Dört harfli isimler için فُعَيْلٌ kalıbında gelir.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Tasgîr	Türkçesi	İsim
Küçük Defter, Deftercik	دُفَيْتِرٌ	Defter	دَفْتَرٌ

Küçük Ev, Evcik	مُنِيرٌ	Ev	مَنْزِلٌ
Mescidcik, Küçük Mescid	مَسْجِدٌ	Mescid	مَسْجِدٌ

c) Beş harfli ve daha fazla isimler için; فُعَيْعِلٌ kalıbında gelir. Harf-i illetli olan kelimelerin illet harfleri yâ (ي)ya çevrilir.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Tasgir	Türkçesi	İsim
Küçük Anahtar, Anahtarcık	مُفَيْتِيحٌ	Anahtar	مِفْتَاحٌ
Küçük Serçe, Serçecik	عُصْفِيرٌ	Serçe	عُصْفُورٌ
Küçük Kandil, Kandilcik	قُنْدِيلٌ	Kandil	قَنْدِيلٌ

İsm-i Tasgire İlgili Ayrıntılar

Temel bilgiden sonra aşağıdakilerin de bilinmesi faydalı olur.

* Dörtten çok harfli isimlerin dörtten sonraki harfi düşer.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Tasgir	Türkçesi	İsim
Küçük Bülbül, Bülbülcük	عُنْدِيلٌ	Bülbül	عَنْدَلِيبٌ
Küçük Ayva, Ayvacık	سُفَيْرٌ	Ayva	سَفْرَجَلٌ

* İsm-i tasgiri yapılacak kelimenin sonunda bulunan müenneslik alâmeti (ي ا ء ي), veya özel isim ve sıfatlardaki (آن) ekleri aynen kalır.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Tasgir	Türkçesi	İsim
Küçük Kale, Kalecik	قَلْبَعَةٌ	Kale	قَلْعَةٌ
Kedicik	هُرَيْرَةٌ	Kedi	هَرَّةٌ

* Semâi müennes kelimelerin tasgiri yapılırken müenneslik alâmeti olan kapalı ta (ة) ortaya çıkar.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Tasgir	Türkçesi	İsim
Güneşcik	شَمْسِيَّةٌ	Güneş	شَمْسٌ
Yercik	أَرْضِيَّةٌ	Yer	أَرْضٌ

* (فَاعِلَةٌ) ve (فَاعِلَةٌ) veznindeki elifler vâv'a çevrilir.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Tasgir	Türkçesi	İsim
Âlimcik, Küçük Âlim	عُؤَيْمٌ	Âlim	عَالِمٌ
Küçük Câriyecik, Kızcağız,	جُوَيْرِيَّةٌ	Câriye	جَارِيَةٌ

* Orta harfi illetli isme örnek;

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Tasgir	Türkçesi	İsim
Kapıcık, Küçük Kapı	بُؤَيْبٌ	Kapı	بَابٌ
Dayıcık	خُؤَيْلٌ	Dayı	خَالَ

* Son harfi illetli isme örnek (esmâu'l-hamse'nin hafzedilmiş harfli kelimelerinde hafzedilen vâv'lar geri gelip yâ'ya çevrilir);

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Tasgir	Türkçesi	İsim
Babacık	أَبِيٌّ	Baba	أَبٌ
Kardeşcik	أَخِيٌّ	Kardeş	أَخٌ

Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çocuklar suyu temiz nehircikte yüzdü.	سَبَحَ الْأَوْلَادُ فِي نَهْرٍ نَظِيفِ الْمَاءِ
Kırmızı gül bizde yaygındır.	الْوَرْدَةُ الْكُحْمَاءُ مُنْتَشِرَةٌ عِنْدَنَا
Sümeyye İslâm'da ilk şehittir.	سُمَيَّةُ أَوْلُ شَهِيدَةٍ فِي الْإِسْلَامِ

10.2. İsmi Mensûb

Bir yer, bir varlık veya bir işle ilgili ona aidiyeti, nisbeti bildiren isimdir. İsm-i mensûb yapmak için o ismin son harfini esre yapar, yanına şeddeli bir ى ilave ederiz.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Mensub	Türkçesi	İsim
Şam'lı	شَامِيّ	Şam	شَامُ
Halep'li	حَلَبِيّ	Halep	حَلَبُ
İzmir'li	إِزْمِيرِيّ	İzmir	إِزْمِيرُ

Müennesi için tâ-i merbûta (ة) getiririz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
O erkek Şamlıdır.	هُوَ شَامِيّ
O bayan Şamlıdır.	هِيَ شَامِيَّة

İsm-i mensûb şu hususlardan birine aidiyeti belirtmek için kullanılır:

a) Cinsiyet;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Fransız	فَرَنْسِيّ	Türk	تُرْكِيّ

b) Memleket;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Bağdad'lı	بَغْدَادِيّ	İzmir'li	إِزْمِيرِيّ

c) Din;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
----------	----------	----------	----------

İslâm'a ait, İslâm ile ilgili	إِسْلَامِيّ	Hristiyanlığa ait, Hristiyanlığa mensûb	مَسِيحِيّ
-------------------------------	-------------	---	-----------

d) Kabile, bir sınıf ya da topluluk;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Kureyş kabilesine mensûb	قُرَشِيّ	Sahabeye mensûb, Sahabi	صَحَابِيّ

e) Meslek;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Ticârete ait, Ticâretle ilgili	تِجَارِيّ	Ziraate ait, Ziraatle ilgili	زِرَاعِيّ

f) Sanat;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Altıncı	ذَهَبِيّ	Gümüşçü	فِضِّيّ

g) Durum ve keyfiyet, herhangi bir sıfat;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Aklî	عَقْلِيّ	Tecrübeye ait	تَجْرِبِيّ

İsm-i Mensûbla İlgili Diğer Özellikler

* İsm-in sonunda ð varsa mensûbunu yaparken atarız.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Mekke'li	مَكِّيّ	Mekke	مَكَّة

* İsm-in ortasında ي varsa atarız.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
----------	----------	----------	----------

Medine'li	مَدِينِيّ	Medine	مَدِينَةٌ
-----------	-----------	--------	-----------

* Sonunda elif-i memdûde olanın hemzesinin yerine vâv getiririz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Göge ait, gökle ilgili	سَمَاوِيّ	Gök	سَمَاءٌ

* Sonunda elif-i maksûre (اِ..ى) bulunanın elifini vâv'a çeviririz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Dünyevî	دُنْيَوِيّ	Dünya	دُنْيَا

* (قَرْيَةٌ) (köy) ve (عُرْوَةٌ) (kulp) gibi kelimelerin ism-i mensûbunu yaparken yâ'lı olanı vâv'a çevirir, vâv'lı olanı aynen bırakırız. Ancak ikinci harflerini fethalarız.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Köye ait (köylü)	قَرْوِيّ	Köy	قَرْيَةٌ

Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Halit Pâkistan'lı bir öğrencidir.	خَالِدٌ طَالِبٌ بَاكِسْتَانِيّ
Fâtıma Sûriye'li bir öğretmendir.	فَاطِمَةٌ مُعَلِّمَةٌ سُورِيَّةٌ
Ömer İslâmi bir ülkeye geldi.	حَضَرَ عُمَرُ إِلَى بَلَدٍ إِسْلَامِيّ

10.3. Sıfatı Müşebbehe

Renk, güzellik, çirkinlik, kusur, sakatlık gibi görünürdeki sıfatlarla bazı iç duygularını ifade eden sıfatlara sıfat-ı müşebbehe denir. Sülâsî lâzım fiilden türetilen ve sahibinde devamlı kalıcı olan sıfatları veya varlığı gösterir. Bir nevi ism-i fâile benzer. Ancak ism-i fâilin bildirdiği sıfat kalıcı değil geçicidir. (جَالِسٌ) oturan, (نَائِمٌ) uyuyan kelimelerinde belirtilen vasıflar devamlılık göstermez. Hâlbuki (خَالِدٌ كَرِيمٌ) dendiğinde Halit'teki cömertlik vasfının devamlı olduğu anlaşılır. Böylece şimdiye kadar gördüğümüz sıfat ve isimlerin özellikleri daha iyi anlaşılmaktadır.

Sıfat-ı müşebbehe'nin birçok vezni vardır. Bunlardan en çok kullanılanları şunlardır:

1- Sakatlık, renk ve kusur gibi nitelikleri anlatan sıfat-ı müşebbehe müzekkerlerde **فَعْلَاءُ** müenneslerde **أَفْعُلُ** vezninde gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Sıfatı Müşebbehe Müennes	Sıfatı Müşebbehe Müzekker
Beyaz	بَيضَاءُ	أَبْيَضُ
Topal	عَرْجَاءُ	أَعْرَجُ
Dilsiz	بُكْمَاءُ	أَبْكَمُ
Aptal	بَلَهَاءُ	أَبْلَهُ
Sağır	صَمَاءُ	أَصَمُّ

Not: (فَعْلَاءُ ث أَفْعُلُ) vezninde gelen sıfat-ı müşebbeheler gayr-i munsariftir. Harf-i tarif almadıklarında nekre kabul edilirler. Cümle halindeki örnekleri şöyledir.

Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ağacın yaprağı yeşildir.	وَرَقُ الشَّجَرَةِ أَخْضَرُ
Öğrencinin kalemi kırmızıdır.	قَلَمُ التِّلْمِيذِ أَحْمَرُ
Bu beyaz bir sayfadır.	هَذِهِ وَرَقَةٌ بَيْضَاءُ

* Yukardaki sıfat-ı müşebbehelerde daha manasını ifade etmek için müzekker ve müenneslerde ortak olmak üzere mansûb ismin önüne أَشَدُّ (daha şiddetli, daha çok) ve أَقْلُ (daha az) gibi ism-i tafidiller getirilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Daha beyaz	أَشَدُّ بَيَاضاً
Daha az beyaz	أَقْلُ بَيَاضاً
Annemin saçı teyzenin saçından daha beyazdır.	شَعْرُ أَبِي أَشَدُّ بَيَاضاً مِنْ شَعْرِ خَالَتِكَ

* (أَفْعُلُ) kalıbının çoğulu olan فُعُلٌ vezni ise gayr-i munsarif değildir ve bütün çoğullar (insanlar ve diğer şeyler) için ortak kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Sağırlar	صُمٌّ	Dilsizler	بُكْمٌ

2- İç duyguları ifade eden sıfat-ı müşebbeheler müzekkerlerde فَعْلَانُ müenneslerde فَعْلَى vezninde gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Tok	شَبَعَانٌ	Susuz	ظَمَانٌ
Susamış	عَطْشَانٌ	Aç	جَوْعَانٌ

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bu çocuk açtır.	هَذَا الطِّفْلُ جَوْعَانٌ
Bu kız çocuğu toktur.	هَذِهِ الطِّفْلَةُ شَبَعَى

3- Diğer nitelikleri ifade eden ve gayr-i münsarif olmayan semâî sıfat-ı müşebbehelerden en çok kullanılan kalıplardan birer örnekle fikir sahibi olabiliriz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Kalıp	Türkçesi	Arapçası	Kalıp
Zor	صَعْبٌ	فَعْلٌ	Sevinçli	فَرِحَةٌ	فَعِلَةٌ
Tuzlu	مِلْحٌ	فِعْلٌ	Korkak	جَبَانٌ	فَعَالٌ
Sabırlı	صَبُورٌ	فَعُولٌ	Ölü	مَيِّتٌ	فَيْعِلٌ
Özgür	حُرٌّ	فُعْلٌ	Sevinçli	فَرِحٌ	فَعِلٌ
Cesur	شُجَاعٌ	فُعَالٌ	Güzel, İyi	حَسَنٌ	فَعْلٌ
Acıyan	رَحِيمٌ	فَعِيلٌ	Temiz	طَاهِرٌ	فَاعِلٌ

*Sülasî fiillerin dışındaki fiillerin sıfat-ı müşebbeheleri kendi ism-i fâilleridir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Karanlık	مُظْلِمٌ	Karanlık oldu	أَظْلَمَ

Mutedil, orta	مُعْتَدِلٌ	Mutedil oldu	إِعْتَدَلَ
---------------	------------	--------------	------------

Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Yusuf yolda yeşil ağaçlar gördü.	شَاهَدَ يُوسُفُ فِي الطَّرِيقِ الْأَشْجَارَ الْخَضِرَاءَ
Manzara bakımından güzel bostana girdim.	دَخَلْتُ الْبُسْتَانَ الْجَمِيلَ مَنْظَرًا
Ömerü'l-Fârûk'un konuşması fasih (açık ve net) idi.	كَانَ عُمَرُ الْفَارُوقُ فَصِيحَ الْكَلَامِ

11. Mebnî ve Mu'rab**11. 1. Mu'rab**

İsimler ve fiillerin bazılarının sonu cümledeki yerine göre veya başına gelen bir edattan dolayı değişirken, bazılarının sonu da ne olursa olsun değişmez. Sonu cümledeki yerine göre veya başına gelen bir edata göre değişebilen kelimelere "murab" denir.

11. 2. Mebnî

Ne olursa olsun sonu değişmeyen ve tek bir hal üzere kalan kelimelere de "mebni" denir. Mebni kelime gruplarını öğrendiğimizde murabları da öğrenmiş oluruz. Çünkü mebni kelimeler belirli kelimelerdir. Mebni olan kelime gruplarını isimlerde ve fiillerde olmak üzere şu şekilde sıralayabiliriz:

a. Mebni İsimler

1. Zamirler: Tüm zamirler mebnidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
O, yaratandır.	هُوَ الْخَالِقُ
هُوَ mebnidir. Harekesi değişmez.	

2. Müsennaları hariç işaret isimleri mebnidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Vatandaşlar bu okulu yaptı.	بَنَى الْمَوَاطِنُونَ هَذِهِ الْمَدْرَسَةَ
هَذِهِ mebnidir harekesi değişmez.	

Bu iki adam bir dükkân satın aldı.	إِشْتَرَى هَذَانِ الرَّجُلَانِ دُكَّانًا
هَذَانِ murabtır. Elif ile merfudur.	
Polis bu iki adamı tuttu.	أَلْقَى الشُّرْطَةُ الْقَبْضَ عَلَى هَذَيْنِ الرَّجُلَيْنِ
هَذَيْنِ murabtır. Ye ile mecrurdur.	

3. Müsennaları hariç ismi mevsuller mebnidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Suçluyu yakalayan polis geldi.	جَاءَ الشُّرْطِيُّ الَّذِي أَلْقَى الْقَبْضَ عَلَى الْمُجْرِمِ
الَّذِي mebnidir. Harekesi değişmez.	
Tanıdığın iki adamı gördüm.	رَأَيْتُ الرَّجُلَيْنِ اللَّذَيْنِ تَعْرِفُهُمَا
اللَّذَيْنِ ye ile mansubtur.	

4. 11-19 arası sayılar (12'nin 2'si hariç) mebnidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
11 adam geldi.	جَاءَ أَحَدَ عَشَرَ رَجُلًا
أَحَدَ عَشَرَ fetha üzere mebnidir.	
12 çocuk geldi.	جَاءَ اثْنَا عَشَرَ طِفْلًا
إِثْنَا elif ile mansubtur.	

5. Soru isimleri (أَيُّ hariç) mebnidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
O öğrenci kimdir?	مَنْ ذَلِكَ التِّلْمِيذُ؟
مَنْ cezm ile mebnidir. Cezm değişmez.	
Hangi çocuk?	أَيُّ طِفْلٍ؟

أيُّ zamme ile merfudur.

6. Şart isimleri (مَنْ – إِذَا – مَهْمَا gibi) mebnidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çalma kapıyı, çalarlar kapını.	مَنْ دَقَّ دُقَّ
مَنْ cezm ile mebnidir. Harekesi değişmez.	

7. Fiil isimler (هَلُمَّ – هَيْهَاتَ) mebnidir. (Fiil olmadığı halde fiil anlamını taşıyan kelimeler صَه = Sus gibi)

8. Bazı zarflar mebnidir. Mebni zarfların sayısı 16'dır. 6 tanesi zarfı olarak, 9 tanesi zaman zarfı olarak, 1 tanesi de hem yer, hem zaman zarfı olarak kullanılır.

a- Yer zarfı olarak kullanılan mebni kelimeler:

حَيْثُ	لَدُنْ	لَدَى	أَيْنَ	هُنَا	ثُمَّ
--------	--------	-------	--------	-------	-------

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ötekilerin yattığı yerde yat.	أُرْقُدْ حَيْثُ يَرْقُدُ الْآخَرُونَ
حَيْثُ zamme ile mebnidir.	

b- Zaman için kullanılan mebni zarflar:

إِذْ	أَمْسِ	مُدْ	مُنْذُ	قَطُّ	لَمَّا	أَيَّانَ	مَتَى	الآنَ
------	--------	------	--------	-------	--------	----------	-------	-------

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Gemi dün açıldı.	أَقْلَعَتِ السَّفِينَةُ أَمْسِ
أَمْسِ kesra ile mebnidir.	

c- Hem zaman, hem yer için kullanılan mebni zarf: أَيْ

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
----------	----------

Nerede durursan dururum.	أَتَى تَقِفُ أَقِفُ
أَتَى cezm üzere mebnidir.	

9. Cinsini nefyeden لا nın ismi mebnidir.

10. Cinsini nefyeden لا nın ismi mebnidir. مَرْدُوِيَه - رَا حَوِيَه - سَبَوِيَه gibi.

b. Mebni Olan Fiiller

1. Mazi fiiller

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çocuk kapıyı açtı.	فَتَحَ الطِّفْلُ الْبَابَ
فَتَحَ gibi mazi fiiller fetha üzere mebnidir.	

2. Muzarilerin cemi müennesleri

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kadınlar yiyorlar.	النِّسَاءُ يَأْكُلْنَ
Siz yiyorsunuz.	أَنْتُنَّ تَأْكُلْنَ
Nunu nisve (dişilik nunu) bitişen muzari fiiller mebnidir.	

3. Emir fiiller

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kitabını oku!	اقْرَأْ كِتَابَكَ
اقْرَأْ ile mebnidir.	

c. Mebni Olan Harfler

Bütün harfler (ب - لَمْ gibi) mebnidir.

12. Mukârebe, Recâ' ve Şurû' Fiilleri

Kendine ait manaları bulunan bu yardımcı fiiller mübtedâ ile haberin başına gelerek (كَانَ ve kardeşleri gibi) mübtedâ'yı merfû haberi de mansûb yapar. (كَادَ) soyundan olanlar adıyla da gramer kitaplarında geçen bu yardımcı fiillerin en önemli özelliği ise haberinin muzâri fiil oluşudur.

12.1. Mukârebe Fiilleri

Haberde bildirilenin yaklaştığını anlatan fiiller şunlardır:

Mazi	Muzari	Mazi	Muzari	Mazi
كَرَبَ	يَكَادُ	كَادَ	يُوشِكُ	أَوْشَكَ

Bunların hepsi de "...neredeyse ..ecek, neredeyse ..acak, ..eyazdı, az kalsın, ..mek üzere(ydi)" manasını verir. Az kullanılan (كَرَبَ) hâriç diğerlerinin muzârisi de çekimleriyle birlikte kullanılır. (أَنْ) ile ya da (أَنَّ) siz gelebilirler.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Suçlu öldürüle yazdı.	كَادَ الْمُجْرِمُ يُقْتَلُ
Şimşek neredeyse gözlerini alacak.	يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ
Halit neredeyse çıkacak.	يُوشِكُ خَالِدٌ أَنْ يَخْرُجَ
Halit'in gelmesi yakındır.	أَوْشَكَ أَنْ يَأْتِيَ خَالِدٌ
Kalp kederinden az kaldı eriyecekti.	كَرَبَ الْقَلْبُ مِنْ حُزْنِهِ يَدُوبُ

Not: Bu üç fiil kendi başlarına tam fiil olarak (yardımcı fiil olmadan) kullanıldıklarında "yaklaştı" manasını verirler. O zaman fâili (أَنْ) den sonraki bölüm olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Güneşin doğması yaklaştı.	أَوْشَكَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ

12.2. Recâ' Fiilleri

إِخْلَوْلَقَ	حَرَى	عَسَى
--------------	-------	-------

En çok kullanılanı (عَسَى) dır. “Belki, umulur ki, ola ki, herhalde, ..abilir” manalarını taşırlar. Muzâri çekimleri yoktur. Yâni câmid (donmuş) fiiller grubundandır. عَسَى fiili genellikle (أَنْ) ile kullanılır. Daha ziyade (عَسَى) fiili sâbit kalır, devamındaki cümle çekimli getirilerek kullanılır:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Umulur ki Rabb’iniz size merhamet eder.	عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُمْ
Umulur ki Halit kalkar.	حَرَى خَالِدٌ أَنْ يَقُومَ
Umulur ki kar yağar.	إِخْلَوْلَقِ التَّلُجُ أَنْ يَنْزِلَ

عَسَى fiilinin mâzî çekimi yapılarak ve yanına zamir olarak da kullanılır (عَسَى عَسَى عَسُوا)

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Umulur ki o bir hayır yapar.	عَسَاهُ أَنْ يَفْعَلَ خَيْرًا

*عَسَى fiili “yaklaştı” manasında tam fiil olarak da kullanılır. Bu durumda fâili yine (أَنْ) den sonraki bölümdür.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Halit’in gelmesi yaklaştı.	عَسَى أَنْ يَأْتِيَ خَالِدٌ

12.3. Şurû’ Fiilleri

شَرَعَ	أَخَذَ	أَنْشَأَ	طَفِقَ	أَقْبَلَ	جَعَلَ	قَامَ	إِبْتَدَأَ	هَبَّ	إِنْبَرَى
--------	--------	----------	--------	----------	--------	-------	------------	-------	-----------

Bu fiiller muzârinin başına geldiklerinde kendi asıl manalarını atarak (بَدَأَ) “...meye başladı” manasını verirler. Başlama bildiren fiillerin başına (أَنْ) getirilmez. Yani başlangıç bildirmeleri ancak muzâri başında olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çocuk ağlamaya başladı.	أَخَذَ الْوَلَدُ يَبْكِي
Cennet yaprağından üzerlerine örtmeye başladılar.	طَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ
Öğrenci okumaya başladı.	شَرَعَ الطَّالِبُ يَقْرَأُ

Deli bağırmaya başladı.	جَعَلَ الْمَجْنُونُ يَصْرُخُ
Zanlı hakikati söylemeye başladı.	شَرَعَ الْمَثْمُ يَقُولُ الْحَقِيقَةَ

13. Hâl

Hâl; fiil işlenirken, fâilin, mef'ûlün veya her ikisinin durumunu gösteren mansûb ve nekre isimdir. Tekil ve illet harfi bulunmayan bir kelime olduğu takdirde hâl, üstün tenvinli olarak gelir.

Türkçe' deki durum zarfı karşılığıdır. Fiile sorulan "Nasıl" sorusuna cevap teşkil eder. Fiil yapılırken onu işleyenin durumu açıklanan hâl Türkçeye (...rek, ..rak) ekleriyle veya (...dığı halde), (...ken, ...mış olduğu halde) kelimeleriyle tercüme edilir. Durumları açıklanan fâil ya da mef'ûlün bih'e de sâhibu'l-hâl veya zü'l-hâl denir. Sâhibu'l-hâl genellikle marife olur. Özel isimlerin ise harfi tarif almasa da marife olduğu açıktır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hâlit binerek (binmiş olarak) geldi.	جَاءَ خَالِدٌ رَاكِبًا
Aişe binerek (binmiş olarak) geldi.	جَاءَتْ عَائِشَةُ رَاكِبَةً

Burada رَاكِبًا ve رَاكِبَةً kelimeleri fâil olan Hâlit ve Aişe'nin durumunu açıklamaktadır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hâlit Mahmut'la ikisi de (ata) binmiş olarak karşılaştı.	لَقِيَ خَالِدٌ مَحْمُودًا رَاكِبِينَ

Burada رَاكِبِينَ kelimesi hem fâil olan Hâlid'in hem de mef'ûl olan Mahmut'un durumunu açıklamaktadır ve tesniyenin mansûb hâli (olan yâ-nûn) ile gelmiştir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ata eğilenmiş olarak bindim.	رَكِبْتُ الْفَرَسَ مُسْرَجًا
Kitabı ciltli olarak satın aldım.	إِشْتَرَيْتُ الْكِتَابَ مُجَلَّدًا

Burada مُسْرَجًا ve مُجَلَّدًا kelimeleri mef'ûl olan atın binilirken ve kitabın satın aldığı zaman ki durumlarını açıklamaktadır.

Görüldüğü gibi isimlerin, sıfatların ve özellikle ism-i fâillerin mansûb haldeki yapıları, fiilin yapılma tarzını veya fiil işlendiği andaki durumlarını gösteren zarf olarak kullanılır.

* Hâl, sahibul hale müfred, tesniye, cem ve müzekkerlik, müenneslik bakımından uyar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
O Rabb'ine tevbe ederek öldü.	مَاتَ تَائِباً لِرَبِّهِ
O ikisi Rabb'lerine tevbe ederek öldü.	مَاتَا تَائِبِينَ لِرَبَّيْهِمَا
Onlar Rabb'lerine tevbe ederek öldüler.	مَاتُوا تَائِبِينَ لِرَبِّهِمْ

*Hâl müfred (tek bir kelime) olarak geldiği gibi, cümle (isim cümlesi, fiil cümlesi) veya şibh-i cümle (harf-i cer ya da zarflı cümle parçası) olarak da gelebilir. O zaman hâl; mahallen mansûb olur.

13.1. Hal Çeşitleri

1. Müfret: Hal tek bir isim olarak gelebilir. Bu isim hl sahibine göre tesniye veya cemi olabilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Dilenci yemeği sıcak olarak yedi.	أَكَلَ السَّائِلُ الطَّعَامَ حَارًّا
Yemeği sıcakken (sıcak olarak) yeme.	لَا تَأْكُلِ الطَّعَامَ حَارًّا
Hasta sütü soğuk olarak içti.	شَرِبَ الْمَرِيضُ الْحَلِيبَ بَارِدًا

2. İsim Cümlesi: Hâl isim cümlesi ya da fiil cümlesi olarak geldiğinde, bu cümleyi asıl cümleye bağlayan vâvü'l-hâl (hâl vâvı) denen bir vâv (وَ) bulunur. Veya yalnız zamir veya hem vâv hem zamirden oluşan bir bağlayıcı bulunur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Onu küçükken tanıdım.	عَرَفْتُهُ وَأَنَا صَغِيرٌ
Meyveyi ham iken yemeyiniz.	لَا تَأْكُلُوا الْفَاكِهَةَ وَهِيَ فِجَّةٌ
Sen geldiğinde ben uyuyordum.	كُنْتُ نَائِمًا وَأَنْتَ قَادِمٌ

3. Fiil Cümlesi: Bazen olumlu mâzî hâl cümlesinin başında (وَ قَدْ) bulunur. Böylece fiilin oluşmasından daha önceki zamanda oluşan bir eylemi belirtir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bütün arkadaşlar geldiği halde kardeşin gelmedi.	غَابَ أَخُوكَ وَقَدْ حَضَرَ جَمِيعَ الْأَصْدِقَاءِ

Olumlu muzâri ile başlayan hâl cümlesi genellikle önünde vâv-ı hâliye ve başka bir ön takı almaksızın sâhibu'l-hâle bağlanır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Mü'mini Rabbine dua ederken işittim.	سَمِعْتُ الْمُؤْمِنَ يَدْعُو رَبَّهُ

Olumsuz mâzî ve muzâri ile başlayan hâl cümlesinin başında bazen vâv-ı hâliye bulunur, bazen bulunmaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İşçi fabrikaya hiçbir şey yemeden gitti.	ذَهَبَ الْعَامِلُ إِلَى الْمَصْنَعِ لَمَّا يَأْكُلُ سَيْئاً

4. Hâl Şibh Cümle (Câr-Mecrûr ve Zarf Cümlesi): Şibh-i cümle olan hâl arada vâv-ı hâliye olmaksızın doğrudan bağlanır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Dostumun sesini kapı arkasında olduğu halde tanıdım.	مَيَّرْتُ صَوْتَ صَدِيقِي خَلْفَ الْبَابِ
Minberin üstündeki hatibi gördüm.	شَاهَدْتُ الْخَطِيبَ فَوْقَ الْمِنْبَرِ
Öğrenci mektubu sevinç içinde okudu.	قَرَأَتِ التَّلْمِيذَةَ الرَّسَالَةَ فِي فَرَحٍ
Meyveyi ağacının üzerinde olduğu halde sattım.	بِعْتُ الثَّمَرَ عَلَى شَجَرِهِ

13.2. Hâl ile İlgili Diğer Özellikler

* Genellikle hâl nekre, sahibu'l-hâl marife olarak gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Mazlum (zulme uğrayan) ağlayarak geldi.	أَقْبَلَ الْمَظْلُومُ بَاكِئاً
Ordu zafer kazanarak döndü.	عَادَ الْجَيْشُ ظَافِراً

* Hâl birden fazla olabilir, hepsi de atıfsız olarak ana cümleye bağlanabilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kahraman ne korkarak ne de tereddütlü olarak sığıyor.	يَقْفِرُ الْبَطْلُ لَا خَائِفاً وَلَا مُتَرَدِّداً
Mahmut ağlayarak ve yürüyerek gitti.	ذَهَبَ مَحْمُودٌ بَاكِياً مَاشِياً

* Hâl fâilin ya da mef'ûlün durumunu belirttiği gibi muzafun ileyin durumunu da belirtebilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hiç biriniz kardeşinin etini ölü olduğu halde yemeyi sever mi?	أَيُّجِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتاً

* (Vâvu'l-hâl) şart edatları olan **إِنْ** ve **لَوْ** in önlerinde geldiğinde cevap cümleleri bulunmazsa vâvu'l-hâl olur. (وَإِنْ) ise vasıl edatı olup ...se bile, ..sa bile, ...ise de, ..dığı halde, ..mesine rağmen gibi manalara gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ayakta durmaktan aciz olsan bile namaz kıl.	صَلِّ وَإِنْ عَجَزْتَ عَنِ الْقِيَامِ
Uzak olsa bile gideriz.	نَذْهَبُ وَلَوْ كَانَ بَعِيداً

13.3. Hâl, Sıfat ve Sıla Cümlelerinin Farkı

Hâl, sıfat ve sıla cümleleri arasında mana bakımından büyük fark olmasa da gramer yönünden farklıdırlar. Marife isimden sonra gelen cümleye hal cümlesi, nekre isimden sonra gelen cümleye sıfat cümlesi, ism-i mevsûlden sonra gelen cümleye sıla cümlesi denir.

Örnekler:

Çeşidi	Türkçesi	Arapçası
Hal	Adam ben onu görürken geldi.	حَضَرَ الرَّجُلُ أَرَاهُ
Sıfat	Gördüğüm bir adam geldi.	حَضَرَ رَجُلٌ أَرَاهُ
Sıla	Gördüğüm adam geldi.	حَضَرَ الرَّجُلُ الَّذِي أَرَاهُ
Hal	Adamı gelirken gördüm.	رَأَيْتُ الرَّجُلَ يَحْضُرُ
Sıfat	Gelen bir adam gördüm.	رَأَيْتُ رَجُلًا يَحْضُرُ

Sıla	Gelen adamı gördüm.	رَأَيْتُ الرَّجُلَ الَّذِي يَحْضُرُ
------	---------------------	-------------------------------------

14. Merfular, Mansublar ve Mecrurların Özeti

14.1. Merfular

İrab bir kelimenin cümle içindeki yerini ve harekesini belirtmektedir.

أَلْمَرْفُوعَاتُ Merfu (harekesi zamme) Kelimeler	
الْمُبْتَدَأُ	Mübteda (Özne)
الْخَبَرُ	Haber (Yüklem)
الْفَاعِلُ	Fail (Özne)
نَائِبُ الْفَاعِلِ	Naibu Fail
إِسْمٌ كَانَ	Kanenin İsmi
خَبْرٌ إِنَّ	İnnenin Haberi

Bir kelime zamme, elif ve vav ile merfu olur. Müfret kelimeler, kırık cemiler, cemi müennes kelimeler zamme ile tesniye elif ile cemi müzekker salim ve beş isim vav ile merfu olur.

İrabı	Kelime Çeşitleri		
Zamme ile Merfu	مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ	الْمُفْرَدُ	Müfret
Zamme ile Merfu	مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ	جَمْعُ التَّكْسِيرِ	Kırık Cemi
Vav ile Merfu	مَرْفُوعٌ بِالْوَاوِ	جَمْعُ الْمَذْكَرِ السَّلَامِ	Cemi Müzekker Salim
Zamme ile Merfu	مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ	جَمْعُ الْمُؤَنَّثِ السَّلَامِ	Cemi Müennes Salim
Elif ile Merfu	مَرْفُوعٌ بِالْأَلِفِ	الْمُثَنَّى	Müsenna

Örnekler:

İrabı	Kelime	Örnekler	Açıklama
مُبْتَدَأٌ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الضَّمَّةُ	الْبَيْتُ	الْبَيْتُ كَبِيرٌ	Mübteda
خَبْرٌ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الضَّمَّةُ	جَمِيلَةٌ	أَلْوَرْدَةٌ جَمِيلَةٌ	Haber
فَاعِلٌ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الضَّمَّةُ	الطَّالِبُ	شَاهَدَ الطَّالِبُ الْفِيلْمَ	Fail

نَائِبُ فَاعِلٍ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الضَّمَّةُ	المُجْرِمُ	أَعْتَقِلَ الْمُجْرِمَ	Naibu Fail
إِسْمٌ كَانَ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الضَّمَّةُ	الامْتِحَانُ	كَانَ الامْتِحَانُ سَهْلًا	Kanenin İsmi
خَبَرٌ إِنَّ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الضَّمَّةُ	عَلِيمٌ	إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ	İnnenin Haberi
صِفَةٌ تَابِعٌ لِمَوْصُوفِهِ فِي الرَّفْعِ	الْكَسُولُ	رَسَبَ الطَّالِبُ الْكَسُولُ	Sıfat
مُبْتَدَأٌ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الْوَاوُ	الْمَوْظَّفُونَ	الْمَوْظَّفُونَ نَشِيطُونَ	Çoğul Mübteda
خَبَرٌ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الْوَاوُ	مُسَافِرُونَ	الْمُهَنْدِسُونَ مُسَافِرُونَ	Çoğul Haber
فَاعِلٌ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الْأَلِفُ	الْمَوْظَّفَانِ	سَافَرَ الْمَوْظَّفَانِ إِلَى بَارِيسَ	İkil Fail
فَاعِلٌ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الضَّمَّةُ	الْمَوْظَّفَاتُ	كَانَتِ الْمَوْظَّفَاتُ مُسَافِرَاتٍ	Müennes Çoğul Fail
نَائِبُ فَاعِلٍ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الضَّمَّةُ	الطُّلَّابُ	دُعِيَ الطُّلَّابُ إِلَى غُرْفَةِ الْمُدِيرِ	Naibu Fail

14.2. Mansublar

الْمَنْصُوبَاتُ Mansub (harekesi fetha) Kelimeler	
الْمَفْعُولُ بِهِ	Mefulü Bih
خَبَرٌ كَانَ	Kanenin Haberi
إِسْمٌ إِنَّ	İnnenin İsmi
مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ	Mefulü Mutlak
مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ	Mefulü Lieclih
مَفْعُولٌ مَعَهُ	Mefulü Maah
مَفْعُولٌ فِيهِ	Mefulü Fih
الْحَالُ	Hal
الْمُسْتَثْنَى	Müstesna
الْتَّمِيْزُ	Temyiz

Bir kelime fetha veya ye ile merfu olur. Müfret kelimeler, kırık cemiler fetha ile cemi müennes kelimeler kesra ile tesniye ve cemi müzekker salim ye ile beş isim elif ile mansub olur.

İrabı	Kelime Çeşitleri
-------	------------------

Fetha ile Mansub	مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ	الْمُفْرَدُ	Müfret
Fetha ile Mansub	مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ	جَمْعُ التَّكْسِيرِ	Kırık Cemi
Ya ile Mansub	مَنْصُوبٌ بِالْيَاءِ	جَمْعُ الْمَذَكَّرِ السَّلِيمِ	Cemi Müzekker Salim
Kesra ile Mansub	مَنْصُوبٌ بِالْكَسْرِ	جَمْعُ الْمُؤَنَّثِ السَّلِيمِ	Cemi Müennes Salim
Ya ile Mansub	مَنْصُوبٌ بِالْيَاءِ	الْمُثَنَّى	Müsenna

Örnekler:

İrabı	Kelime	Örnekler	Açıklama
مَفْعُولٌ بِهِ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ	دُرُوسُهُ	ذَكَرَ الطَّالِبُ دُرُوسَهُ	Mefulü Bih
خَبَرٌ كَانَ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ	مُسْمِسًا	كَانَ الْجَوُّ مُسْمِسًا	Kanenin Haberi
إِسْمٌ إِنَّ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ	النَّحْوُ	إِنَّ النَّحْوَ سَهْلٌ	İnnenin İsmi
مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ	شُكْرًا	أَشْكُرُكَ شُكْرًا جَزِيلًا	Mefulü Mutlak
مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ	بَحْثًا	ذَهَبْتُ إِلَى الْمَكْتَبَةِ بَحْثًا عَنْ كُتُبٍ	Mefulü Lieclih
مَفْعُولٌ مَعَهُ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ	الشَّاطِئِ	مَشَيْتُ وَالشَّاطِئِ	Mefulü Maah
حَالٌ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ	مُبْتَسِمًا	دَخَلْتُ الصَّفَّ مُبْتَسِمًا	Müfret Hal
مُسْتَثْنَى: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ	مُحَمَّدًا	حَضَرَ الطُّلَّابُ إِلَّا مُحَمَّدًا	Müstesna
تَمْيِيزٌ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ	قُمَاشًا	اشْتَرَيْتُ مِثْرًا قُمَاشًا	Temyiz
خَبَرٌ كَانَ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْيَاءِ	مُسَافِرِينَ	كَانَ الْمُهَنْدِسُونَ مُسَافِرِينَ	Kanenin Haberi
حَالٌ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْيَاءِ	مُبْتَسِمِينَ	دَخَلُوا الصَّفَّ مُبْتَسِمِينَ	Çoğul Hal
حَالٌ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْكَسْرِ	مُبْتَسِمَاتٍ	دَخَلْنَ الصَّفَّ مُبْتَسِمَاتٍ	Çoğul Hal
حَالٌ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْيَاءِ	مُبْتَسِمِينَ	دَخَلَا الصَّفَّ مُبْتَسِمِينَ	İkil Hal

14.3. Mecrurlar

Mecrur (harekesi kesra) Kelimeler	
الْمَجْرُورُ بِحَرْفِ جَرٍّ	Harfi Cer ile Mecrur

الْمُضَافُ إِلَيْهِ	Muzafun İleyh
---------------------	---------------

Bir kelime kesra veya ye ile mecrur olur. Müfret kelimeler, kırık cemiler ve cemi müennes kelimeler kesra ile tesniye, cemi müzekker salim ve beş isim ye ile mansub olur.

İrabı		Kelime Çeşitleri	
Kesra ile Mecrur	مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ	الْمُفْرَدُ	Müfret
Kesra ile Mecrur	مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ	جَمْعُ التَّكْسِيرِ	Kırık Cemi
Ya ile Mecrur	مَجْرُورٌ بِالْيَاءِ	جَمْعُ الْمَذْكَرِ السَّلِيمِ	Cemi Müzekker Salim
Kesra ile Mecrur	مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ	جَمْعُ الْمَوْثَبِ السَّلِيمِ	Cemi Müennes Salim
Ya ile Mecrur	مَجْرُورٌ بِالْيَاءِ	الْمُثَنَّى	Müsenna

Örnekler:

İrabı	Kelime	Örnekler	Açıklama
مَجْرُورٌ بِمِنْ وَعَلَامَةٌ جَرَّهُ الْكَسْرُ	الْمَنْزِلُ	خَرَجْتُ مِنَ الْمَنْزِلِ صَبَاحًا	Harfi cer
مُضَافٌ إِلَيْهِ: مَجْرُورٌ وَعَلَامَةٌ جَرَّهُ الْكَسْرُ	الطَّائِرَةُ	أَنَا مُسَافِرٌ عَلَى مَتْنِ الطَّائِرَةِ	Muzafun İleyh

A series of horizontal dotted lines for writing, consisting of 30 lines.

**Bu kitap Anadolu İmam-Hatip Liselerinde
derse giren öğretmenler ve 12. Sınıf
öğrencileri için kaynak olarak
hazırlanmıştır. Sadece 12. Sınıf konularını
içermektedir. Konular örnekleriyle birlikte
anlatılmıştır. Gereken yerlerde detaya
girilmiştir. Ancak 12. Sınıf çerçevesi dışına
çıkılmamıştır.**